

ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОДОРОЖЕЙ

навчально-методичний посібник

Львів
ЛДУФК ім. Івана Боберського
2024

УДК 338.48-61(075.8)
О-64

Колектив авторів:

КУЧЕР Павло Вікторович,
НИКИГА Оксана Василівна,
ЛАБАРТКАВА Костянтин Володимирович,
ЦЕСЬЦІВ Діана Степанівна,
МОРОЗ Соломія Романівна

Рецензенти:

доктор географічних наук, професор,
завідувач кафедри туризму та готельного господарства

Л. В. Ільїн

(Волинський національний університет імені Лесі Українки);

кандидат географічних наук, доцент,
в.о. декана факультету післядипломної та заочної освіти

В. В. Худоба

(Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського)

Рекомендувала до друку вчена рада

*Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського
(протокол № 9 від 1 червня 2023 року)*

О-64 Організація туристичних подорожей : навч.-метод. посіб. /
Павло Кучер, Оксана Никига, Костянтин Лабарткава, Діана Цесь-
ців, Соломія Мороз. — Львів : ЛДУФК ім. Івана Боберського,
2024. — 136 с.

ISBN 978-617-8135-09-6

У посібнику визначено зміст, мету й завдання навчальної дисципліни «Організація туристичних подорожей», подано структуру навчальної програми курсу, лекційні та семінарські заняття, оцінювання студентів, методи контролю, теми самостійної роботи, словник термінів.

Матеріал курсу викладено у п'ятнадцяти темах, до кожної з яких запропоновано рекомендовану літературу, теми й зміст семінарських і практичних занять, завдання для самостійної роботи, тестові завдання, теми рефератів.

Для студентів, магістрантів, аспірантів, слухачів післядипломного навчання та підвищення кваліфікації, викладачів закладів вищої освіти, які готують фахівців для сфери обслуговування спеціальності 242 «Туризм і рекреація».

УДК 338.48-61(075.8)

© Кучер П.В., Никига О.В., Лабарткава К.В.,
Цесьців Д.С., Мороз С.Р., 2024

ISBN 978-617-8135-09-6

© Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	5
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ КУРСУ	7
ЛЕКЦІЙНІ ЗАНЯТТЯ	10
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИЗМУ	10
Тема 1. Характеристика сутності туризму	10
Тема 2. Понятійно-термінологічний апарат туризму	10
Тема 3. Правове регулювання туризму.....	10
Тема 4. Правові й організаційні засади функціонування туристичних підприємств.....	10
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2	
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ	
ТУРИСТИЧНИХ ПОДОРОЖЕЙ.....	11
Тема 5. Особливості формування туристичного продукту.....	11
Тема 6. Просування туристичного продукту	11
Тема 7. Реалізація туристичного продукту	11
Тема 8. Організація транспортних перевезень і подорожей.....	12
Тема 9. Організація послуг розміщення і харчування в туризмі	12
Тема 10. Екскурсійне обслуговування в туризмі.....	12
Тема 11. Договірні відносини в туризмі.....	12
Тема 12. Туристичні формальності.....	13
Тема 13. Страхове забезпечення в туризмі	13
Тема 14. Безпека туристичних подорожей.....	13
Тема 15. Організація туристичних подорожей для людей з інвалідністю.....	13
СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ	14
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1	
Туристична подорож як комплекс туристичних послуг.....	14
Семінарське заняття № 1	
Сутність туризму і його основні категорії.....	14

Семінарське заняття № 2	
Основні терміни й поняття туризму	19
Семінарське заняття № 3	
Регулювання туристичної діяльності на міжнародному й національному рівнях.....	28
Семінарське заняття № 4	
Створення й функціонування туристичних підприємств	34
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2	
Особливості організації туристичних подорожей	41
Семінарське заняття № 5	
Сутність, поняття й характеристики туристичного продукту	41
Семінарське заняття № 6	
Заходи щодо просування туристичного продукту	47
Семінарське заняття № 7	
Канали збуту туристичного продукту.....	52
Семінарське заняття № 8	
Транспортне забезпечення в туризмі	57
Семінарське заняття № 9	
Організація послуг розміщення й харчування в туризмі	63
Семінарське заняття № 10	
Сутність, ознаки й класифікація екскурсій	71
Семінарське заняття № 11	
Договірні відносини в туризмі	75
Семінарське заняття № 12	
Сутність і види туристичних формальностей.....	81
Семінарське заняття № 13	
Страхування в туризмі.....	86
Семінарське заняття № 14	
Безпека туристичних подорожей.....	91
Семінарське заняття № 15	
Доступність у туристичній діяльності.....	96
ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ	102
ФОРМИ КОНТРОЛЮ	102
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	106
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	123

ВСТУП

Успішний розвиток України можливий лише за наявності ефективної моделі національної економіки, яка враховує гармонійне поєднання різних галузей виробництва й обслуговування, однією з яких є туристична галузь.

Важливу роль у підготовці кваліфікованих фахівців спеціальності 242 «Туризм і рекреація» відіграють навчальні дисципліни професійного спрямування, зокрема «Організація туристичних подорожей» (або «Організація туризму»). Основне завдання навчальної дисципліни «Організація туристичних подорожей» полягає у формуванні теоретичних і практичних знань для надання послуг у сфері туризму.

Зміст навчально-методичного посібника дасть змогу студентам глибше ознайомитися зі сферою туристичних послуг і характером їх надання різним секторам туристичної індустрії, серед яких засоби розміщення, підприємства ресторанного господарства, розважальні заклади, туристичні та транспортні підприємства й організації, а також заклади, що забезпечують екскурсійне обслуговування.

Навчальну дисципліну розроблено для студентів третього курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 242 «Туризм і рекреація» денної та заочної форм навчання. Для студентів, які навчаються на денній (стаціонарній) формі навчання, передбачений обсяг навчального навантаження становить 30 лекційних, 30 семінарських і 30 годин самостійної роботи; для студентів заочної форми навчання — 6 лекційних, 6 семінарських і 48 годин самостійної роботи.

Метою викладання курсу «Організація туристичних подорожей» є набуття теоретичних знань і прикладних навичок, які необхідні майбутнім фахівцям сфери гостинності для організації обслуговування

туристів, створення й функціонування туристичних підприємств, формування туристичного продукту, транспортних перевезень, послуг тимчасового розміщення й харчування, екскурсійного обслуговування, страхування, регулювання туристичної діяльності.

Завдання вивчення навчальної дисципліни «Організація туристичних подорожей» полягає у засвоєнні основних теоретичних положень курсу й форм здійснення туристичної діяльності в умовах розвитку ринкової економіки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти мають *знати*:

- основні поняття й терміни навчальної дисципліни;
- основні факти з історії становлення й розвитку туризму в Україні та світі;
- основні документи й організації щодо регулювання туризму;
- про систему закладів тимчасового розміщення й харчування як складників туристичного продукту;
- основні поняття про зміст і структуру туристичного продукту;
- особливості транспортного забезпечення в туризмі;
- основні засади страхових відносин у туризмі;
- основні поняття про туристичні формальності;

уміти:

- формувати й реалізовувати туристичний продукт;
- обслуговувати клієнтів туристичного підприємства;
- укладати договори співпраці між туристичним підприємством й іншими підприємствами, організаціями чи установами туристичної сфери;
- обслуговувати туристів на туристичному маршруті;
- визначати мотиви для подорожей потенційних туристів і задовольняти їх;
- застосовувати набуті теоретичні знання в практичній (фаховій) діяльності.

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ КУРСУ
«ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОДОРОЖЕЙ»
ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
242 «ТУРИЗМ І РЕКРЕАЦІЯ»**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
	усього	зокрема			усього	зокрема		
		лекції	семінарські заняття	самостійна робота		лекції	семінарські заняття	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТУРИСТИЧНА ПОДОРОЖ ЯК КОМПЛЕКС ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ								
Тема 1. Характеристика сутності туризму	4	2		2	5			5
Семінар № 1. Сутність туризму та його основні категорії	2		2		1		1	
Тема 2. Понятійно-термінологічний апарат туризму	4	2		2	5			5
Семінар № 2. Основні терміни та поняття туризму	2		2					
Тема 3. Правове регулювання туризму	4	2		2	6	1		5

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Семинар № 3. Регулювання туристичної діяльності на міжнародному й національному рівнях	2		2					
Тема 4. Правові й організаційні засади функціонування туристичних підприємств	4	2		2	6	1		5
Семинар № 4. Створення й функціонування туристичних підприємств	2		2					
Тема 5. Особливості формування туристичного продукту	4	2		2	7		1	6
Семинар № 5. Сутність, поняття й характеристики туристичного продукту	2		2					
Тема 6. Просування туристичного продукту	4	2		2	7	1		6
Семинар № 6. Заходи щодо просування туристичного продукту	2		2		1		1	
Тема 7. Реалізація туристичного продукту	4	2		2	7	1		6
Семинар № 7. Канали збуту туристичного продукту	2		2		1		1	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНИХ ПОДРОЖЕЙ								
Тема 8. Організація транспортних перевезень і подорожей	4	2		2	6		1	5
Семинар № 8. Транспортне забезпечення в туризмі	2		2					
Тема 9. Організація послуг розміщення й харчування в туризмі.	4	2		2	6	1		5

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Семинар № 9. Послуги розміщення й харчування в туризмі	2		2		1		1	
Тема 10. Екскурсійне обслуговування в туризмі	4	2		2	6	1		5
Семинар № 10. Сутність, ознаки й класифікація екскурсій	2		2					
Тема 11. Договірні відносини в туризмі	4	2		2	5			5
Семинар № 11. Загальна характеристика договорів і вимоги до їх укладання	2		2					
Тема 12. Туристичні формальності	4	2		2	5			5
Семинар № 12. Сутність і види туристичних формальностей	2		2					
Тема 13. Страхове забезпечення в туризмі	4	2		2	5			5
Семинар № 13. Туристичні формальності	2		2					
Тема 14. Безпека туристичних подорожей	4	2		2	5			5
Семинар № 14. Гарантування безпеки туристичних подорожей	2		2					
Тема 15. Організація туристичних подорожей для людей з інвалідністю	4	2		2	5			5
Семинар № 15. Доступність у туристичній діяльності	2		2					
Разом	60	20	20	20	60	4	4	52
Усього годин	90	30	30	30	90	6	6	78

ЛЕКЦІЙНІ ЗАНЯТТЯ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИЗМУ

Тема 1. Характеристика сутності туризму

Сутність організації. Характеристика сутності туризму. Чинники, що впливають на розвиток туризму. Класифікація туризму. Функції туризму. Історія становлення (розвитку) туризму.

Тема 2. Понятійно-термінологічний апарат туризму

Турист як суб'єкт туризму. Туристичний продукт. Туристична індустрія. Туристична діяльність.

Тема 3. Правове регулювання туризму

Мета й основні завдання регулювання туристичної діяльності на міжнародному рівні. Державне регулювання туристичної діяльності в Україні. Органи управління туризмом. Ліцензування, сертифікація та стандартизація туристичних послуг.

Тема 4. Правові й організаційні засади функціонування туристичних підприємств

Поняття про туристичне підприємство. Види туристичних підприємств і їхні особливості. Етапи створення туристичного підприємства. Вибір організаційно-правової форми туристичного підприємства. Державна реєстрація туристичного підприємства. Оформлення й облаштування офісу туристичного підприємства. Добір і підготовка

персоналу туристичного підприємства. Реорганізація та порядок ліквідації туристичного підприємства.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ

ТУРИСТИЧНИХ ПОДРОЖЕЙ

Тема 5. Особливості формування туристичного продукту

Сутність, поняття й характеристики туристичного продукту. Формування туристичного продукту як основна функція туристичного оператора. Розроблення ідеї туристичного продукту. Проектування туристичного продукту. Властивості туристичного продукту й вимоги до нього. Перевірка туристичного продукту. Туристичні ресурси як важливий складник формування туристичного продукту.

Тема 6. Просування туристичного продукту

Заходи щодо просування туристичного продукту. Реклама як основний засіб просування туристичного продукту. Планування та здійснення реклами. Організація продажів туристичного продукту. Стимулювання збуту для просування туристичного продукту. Зв'язки з громадськістю в комплексі заходів щодо просування туристичного продукту. Виставки та ярмарки як заходи для просування туристичного продукту.

Тема 7. Реалізація туристичного продукту

Канали збуту туристичного продукту. Послуги щодо реалізації туристичного продукту. Виконання, зміна й зупинення договору

про реалізацію туристичного продукту. Відповідальність сторін за договором про реалізацію туристичного продукту.

Тема 8. Організація транспортних перевезень і подорожей

Транспорт як засіб забезпечення туристичної діяльності. Перевезення сухопутним транспортом. Подорожі водним транспортом. Залізничні перевезення. Перевезення повітряним (авіа) транспортом. Особливості взаємодії туристичних і транспортних підприємств.

Тема 9. Організація послуг розміщення і харчування в туризмі

Загальна характеристика послуг розміщення. Класифікація засобів розміщення. Класифікація й характеристика готельних підприємств і номерного фонду. Поняття про готельні ланцюги. Організація обслуговування туристів у готелі. Організація анімаційної діяльності в готелі. Особливості управління готельним комплексом. Загальна характеристика послуг харчування в туризмі. Режими харчування туристів. Організація харчування туристів. Взаємодія туристичних підприємств із закладами розміщення й підприємствами харчування.

Тема 10. Екскурсійне обслуговування в туризмі

Сутність, ознаки й класифікація екскурсій. Підготовка екскурсії. Технологія проектування й формування екскурсійної послуги. Функціональні напрями роботи підприємств екскурсійного обслуговування. Організація взаємодії туристичних й екскурсійних підприємств і установ.

Тема 11. Договірні відносини в туризмі

Загальна характеристика договорів і вимоги до їх укладання. Характеристика договірних відносин між туристичним підприємством і туристом. Договірні відносини між туристичними

підприємствами. Договірні відносини між туристичними операторами й постачальниками туристичних послуг.

Тема 12. Туристичні формальності

Сутність і види туристичних формальностей. Паспортно-візові формальності. Митні формальності й валютний контроль. Медико-санітарні формальності. Формальності безпеки.

Тема 13. Страхове забезпечення в туризмі

Сутність і основні поняття страхування. Загальна характеристика системи страхування. Види страхування в туризмі. Укладання договорів між туристичними підприємствами й страховими компаніями. Ефективність страхування в туризмі.

Тема 14. Безпека туристичних подорожей

Нормативно-правові акти щодо забезпечення туристичних подорожей. Правові норми, що регулюють питання безпеки туристичних подорожей в Україні. Чинники ризику в туризмі й основні заходи щодо нівелювання їх наслідків. Основні правила поведінки туристів. Основні обов'язки туристів щодо дотримання правил поведінки в країні перебування. Основні положення міжнародних документів.

Тема 15. Організація туристичних подорожей для людей з інвалідністю

Сутність і основні поняття доступного туризму. Світова законодавча й правова база доступного туризму. Функціональна структура доступного туризму. Організація доступного середовища. Міжнародний досвід обслуговування осіб з інвалідністю в індустрії гостинності.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТУРИСТИЧНА ПОДОРОЖ ЯК КОМПЛЕКС ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

Семінарське заняття № 1 Сутність туризму і його основні категорії

План:

1. Характеристика сутності туризму.
2. Статистичне визначення туризму.
3. Туризм як соціально-економічна система.
4. Чинники, що впливають на розвиток туризму.
5. Класифікація туризму.
6. Функції туризму.

Основні поняття й терміни

Подорож, туризм, туристичний регіон, дестинація, туристична індустрія, внутрішній туризм, в'їзний туризм, виїзний туризм, рекреаційний туризм, оздоровчий туризм, пізнавальний туризм, діловий туризм, релігійний туризм, етнічний туризм, сільський туризм, пригодницький туризм, спортивний туризм, туризм з активними засобами переміщення, плановий туризм, самодіяльний туризм.

Список рекомендованих джерел

1. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства : навч. посіб. / Р. І. Балашова. — Київ : Центр навчальної літератури, 2021. — 184 с.
2. Бейдик О. О. Словник-довідник з географії туризму, рекреації та рекреаційної географії / О. О. Бейдик. — Київ : Палітра, 1997. — 130 с.
3. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності : навч. посіб. / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов. — Київ : Центр навчальної літератури, 2017. — 178 с.
4. Гуменюк Г. М. Організація туристичних подорожей : навч.-метод. посіб. / Г. М. Гуменюк. — Івано-Франківськ : НАІР, 2014. — 364 с.
5. Мальська М. Світовий досвід розвитку туризму : підручник / М. Мальська, Н. Паньків, А. Ховалко. — Київ : Центр навчальної літератури, 2017. — 244 с.
6. Організація туризму : підручник / І. М. Писаревський [та ін.] ; за ред. І. М. Писаревського — Харків : ХНАМГ, 2008. — 541 с.
7. Barrows C. W. Introduction to management in the hospitality industry / Barrows C. W., Powers T. F., Reynolds D. E. — Hoboken, New Jersey : Wiley, 2012. — 720 p.
8. Dictionary of Travel, Tourism and Hospitality / ed. S. Medlik. — Saint Louis, Missouri : Butterworth-Heinemann, 1993. — P. 43.
9. The history and development of caravels: a thesis by Schwarz G. R. — May 2008. — 241 p.

Запитання для самоконтролю

1. Назвіть основні підходи до визначення туризму.
2. Що таке суб'єкт і об'єкт системи туризму?
3. Яким вимогам має відповідати територія, щоб її можна було вважати туристичною дестинацією?

4. Чи існує зв'язок (якщо так, то який) між чинниками, що впливають на розвиток туризму, і соціально-економічний станом в Україні?
5. Який вплив на розвиток туризму має зміна громадської думки?
6. Яким чином можна зменшити вплив сезонності на розвиток туризму? (Наведіть приклад).
7. Дайте характеристику основних видів туризму залежно від мети подорожі. Які види туризму можна виокремити додатково, до поданих на лекції?
8. Проаналізуйте стан справ у галузі туризму, використовуючи статистичні дані. Порівняйте ці показники з іншими країнами.
9. Які позитивні й негативні наслідки може мати розвиток туризму в регіонах?
10. У чому полягає відповідальність спеціалістів туристичного бізнесу відповідно до Глобального етичного кодексу?

Теми рефератів

1. Історичні етапи становлення туризму.
2. Туризм як соціально-економічне явище.
3. Проблеми й перспективи розвитку туристичної індустрії.
4. Розвиток туризму у контексті географічної науки.
5. Особливості розвитку туризму в умовах нестабільності в Україні й світі.

❓ ТЕСТИ

1. Подорож — це ...

- а) відвідування сільської місцевості, відпочинок і оздоровлення в екологічно чистих районах;
- б) переміщення людей у просторі й у часі незалежно від мети такого переміщення;

- в) явище, з одного боку, молоде, оскільки воно набуло масового характеру лише після Другої світової війни, з другого боку, — має глибоке історичне коріння, оскільки подорожі відомі з давніх часів;
- г) спосіб організації туристичної діяльності людини чи групи людей.

2. Туризм — це ...

- а) тимчасовий виїзд особи з місця проживання з оздоровчою, пізнавальною, професійно-діловою чи іншою метою без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає;
- б) переміщення людей у просторі й у часі незалежно від мети такого переміщення;
- в) територія, на якій розміщені об'єкти туристського інтересу та є необхідні умови для задоволення потреб туристів;
- г) усі відповіді правильні.

3. Скільки історичних етапів становлення і розвитку туризму вам відомо?

- а) 1; б) 4; в) 2; г) 8.

4. У якому році англійський мандрівник Томас Кук відкрив перше в історії туристичне агентство, відоме як «Томас Кук» (Thomas Cook Group)?

- а) 1948 р.; б) 1854 р.; в) 1981 р.; г) 1841 р.

5. До туристичної індустрії належать:

- а) кафе, бари, краєзнавчі гуртки;
- б) туристичні підприємства, заклади розміщення, транспортні компанії;
- в) науково-дослідні інститути;
- г) спортивно-розважальні комплекси.

6. Що лежить в основі системи туризму (на думку швейцарського дослідника К. Каспара)?

- а) туристичний регіон; в) туристичний оператор;
б) туристичний потенціал; г) турист.

7. Туристичний регіон (дестинація) — це ...

- а) територія створена для збереження й розвитку природної території;
б) місце, що приваблює туристів природними й культурно-історичними ресурсами, зручністю транспортно-географічного розташування та доступною про них інформацією для туристів;
в) сукупність засобів праці (будівлі, споруди, транспорт, обслуговування тощо), призначених для обслуговування туристів;
г) територія, на якій розміщено об'єкти туристського інтересу та є необхідні умови для задоволення потреб туристів.

8. Які функції туризму вам відомі?

- а) економічна; в) гуманітарна;
б) соціальна; г) усі наведені вище.

10. Залежно від способу організації туризм поділяють на такі види:

- а) плановий і самодіяльний; в) зовнішній і внутрішній;
б) індивідуальний і груповий; г) міжнародний і національний.

11. Назвіть характерні риси туризму:

- а) дозвілля, рекреація та відпочинок;
б) виїзд за межі звичного середовища;
в) інклюзивність туристичної індустрії;
г) економічна діяльність.

Семінарське заняття № 2

Основні терміни й поняття туризму

План:

1. Турист як суб'єкт туризму.
2. Туристичний продукт.
3. Туристична індустрія.
4. Туристична діяльність.

Основні поняття й терміни

Відвідувач, турист, екскурсант, міжнародний турист, внутрішній турист, туристичний продукт, тур, пекідж-тур, інклюзив-тур, індивідуальний тур, груповий тур, туристична індустрія, туристичне підприємство, туроператорська діяльність, туристичні ресурси, природні ресурси, культурно-історичні ресурси, туристичний центр, просування туристичного продукту, курорт, матеріально-технічна база, інфраструктура туризму, інформаційні туристичні ресурси.

Список рекомендованих джерел

1. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства : навч. посіб. / Р. І. Балашова. — Київ : Центр навчальної літератури, 2021. — 184 с.
2. Бейдик О. О. Словник-довідник з географії туризму, рекреації та рекреаційної географії / О. О. Бейдик. — Київ : Палітра, 1997. — 130 с.
3. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності : навч. посіб. / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов. — Київ : Центр навчальної літератури, 2017. — 178 с.
4. Про туризм [Електронний ресурс] : Закон України від 15.09.95 № 742-IV. — Дата оновлення: 14.07.2020. — Режим доступу: <https://>

zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення: 15.5.2023).

5. Мальська М. Світовий досвід розвитку туризму : підручник / М. Мальська, Н. Паньків, А. Ховалко. — Київ : Центр навчальної літератури, 2017. — 244 с.
6. Організація туризму : підручник / І. М. Писаревський [та ін.] ; за ред. І. М. Писаревського. — Харків : ХНАМГ, 2008. — 541 с.
7. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності : підручник / Т. Г. Сокол ; за заг. ред. В. Ф. Орлова. — Київ : Грамота, 2006. — 264 с.
8. Barrows C. W. Introduction to management in the hospitality industry / Barrows C. W., Powers T. F., Reynolds D. E. — Hoboken, New Jersey : Wiley 2012. — 720 p.
9. Dictionary of Travel, Tourism and Hospitality / ed. S. Medlik. — Saint Luuis, Missouri : Butterworth-Heinemann., 1993. — P. 43.
10. The history and development of caravels: a thesis by Schwarz G. R. — May 2008. — 241 p.

Запитання для самоконтролю

1. Чому поняття «відвідувач» становить собою основу концепції всієї системи статистики туризму?
2. Яка відмінність між туристом й екскурсантом?
3. Чи можна віднести до категорії туристів біженців, осіб що змінюють місце проживання; пасажирів круїзних лайнерів, які проживають на борту судна?
4. Охарактеризуйте правила й норми поведінки туриста відповідно до Кодексу туриста, прийнятого на VI сесії Генеральної асамблеї Всесвітньої туристичної організації.
5. Яким чином можуть бути класифіковані тури за їхнім цільовим напрямом?
6. Що таке туристична діяльність?

7. У чому полягає принципова відмінність між класичними туроператорами й турагентами?
8. Які вимоги ставлять в Україні до туроператорської діяльності?
9. Оцініть використання природних і культурно-історичних туристичних ресурсів у вашому регіоні.
10. На яких принципах засновано концепцію сталого розвитку туризму?
У чому, на ваш погляд, полягають основні проблеми її реалізації?

Теми рефератів

1. Туристичний продукт як невід’ємний складник туристичної індустрії.
2. Особливості організації індивідуальних турів.
3. Тур як комплексна туристична послуга.
4. Туристичні ресурси як основа виробництва туристичного продукту.
5. Туристична індустрія в Україні.

❑ ТЕСТИ

- 1. Відповідно до Закону України «Про туризм» турист — це ...**
- а) особа, яка здійснює подорож Україною або до іншої країни з не забороненою законом країни перебування метою на термін від 24 годин до одного року без здійснення будь-якої оплачуваної діяльності й із зобов’язанням залишити країну або місце перебування в зазначений термін;
 - б) особа, яка подорожує в певне місце поза межами її звичного середовища, відвідувач, який перебуває в місці подорожі менше ніж 24 години (без ночівлі);
 - в) особа, яка подорожує в певне місце поза межами її звичного середовища, на термін, який не перевищує 12 місяців поспіль та не пов’язаний з отриманням прибутку в місці відвідування;
 - г) відвідувач, який постійно проживає в країні й подорожує в певне місце в цій країні за межами звичного для нього середовища, на

термін, що не перевищує 12 місяців поспіль, не займаючись оплачуваною діяльністю, та який здійснює принаймні одну ночівлю в закладі тимчасового розміщення.

2. Відвідувач — це ...

- а) особа, яка перебуває в місці подорожі менше ніж 24 години (без ночівлі);
- б) особа, яка подорожує в певне місце поза межами її звичного середовища, на термін, який не перевищує 12 місяців поспіль і не пов'язаний з отриманням прибутку в місці відвідування;
- в) особа, якій притаманні такі ознаки: переміщення, тимчасове перебування в певному місці, відсутність зв'язків із роботою та заробітком коштів;
- г) юридична особа, створена згідно із законодавством України, для якої виключною діяльністю є організація та забезпечення створення туристичного продукту.

3. Які туристичні послуги належать до додаткових?

- а) комплекс заходів, які у своїй сукупності створюють туристичну поїздку;
- б) послуги, які турист купує під час подорожі, окрім заздалегідь оплачених;
- в) послуги, що включені до комплексного обслуговування й були оплачені заздалегідь;
- г) усі відповіді правильні.

4. Які з названих характеристик, на вашу думку, притаманні туристичному продукту?

- а) невідчутність, нерозривність виробництва й споживання, мінливість якості, неможливість до зберігання;
- б) сила, гнучкість, витривалість;

- в) гнучкість, винахідливість, пріоритетність;
- г) пізнавальність, нестійкість до споживання, упорядкованість.

5. У чому проявляється роль туристичного підприємства?

- а) вплив на потоки відвідувачів в окремі регіони й туристичні центри, забезпечення рівномірного розподілу відвідуваності за часом для оптимального використання туристичної інфраструктури й зменшення впливу чинника сезонності;
- б) в активному впливі на засоби розміщення;
- в) залучення до подорожей широких верств населення, пропаганда туризму;
- г) усі відповіді правильні.

6. Які типи туристичних центрів вам відомі?

- а) приморсько-кліматичні, гірсько-кліматичні, бальнеологічні;
- б) етнографічні, культурно-історичні, паломницькі;
- в) природні, історико-культурні, інфраструктурні;
- г) прямі (безпосередні), непрямі.

7. Назвіть основні функції туристичних операторів:

- а) соціально-економічна, інфраструктурна, інноваційна;
- б) екскурсійна, організаційна;
- в) фіскальна, контрольна, рекреаційна;
- г) вивчення потреб потенційних туристів, взаємодія з виробниками туристичних послуг, рекламно-інформаційна.

8. Туристичні ресурси — це ...

- а) сукупність засобів праці (будівлі, споруди, транспорт, обслуговування тощо), призначених для обслуговування туристів;
- б) сукупність підприємств, закладів і організацій матеріального виробництва й нематеріальної сфери, що забезпечують виробництво, розподіл, обмін і споживання туристичного продукту,

освоєння й використання туристичних ресурсів і створення матеріально-технічної бази туризму;

- в) освоєні природні території на землях оздоровчого призначення, що мають природні лікувальні ресурси, необхідні для їх експлуатації будівлі й споруди з об'єктами інфраструктури, які використовують для лікування, медичної реабілітації, профілактики захворювань і для рекреації;
- г) природні, історичні, соціально-культурні об'єкти, включаючи об'єкти туристичного показу, а також інші об'єкти, які здатні задовольняти духовні чи інші потреби туристів, які сприяють підтриманню їхньої життєдіяльності, відновленню й розвитку їхніх фізичних сил.

9. Екскурсант — це ...

- а) подорожі жителів будь-якої країни в межах власної країни;
- б) споживач туристичних послуг з усім різноманіттям його потреб і мотивів поведінки;
- в) відвідувач, який перебуває в місці подорожі менше ніж 24 години (без ночівлі);
- г) особа, якій притаманні такі ознаки: переміщення, тимчасове перебування в певному місці, відсутність зв'язків із роботою та заробітком коштів.

10. За характером використання туристичні ресурси поділяють на такі види:

- а) природні, культурно-історичні й соціально-економічні;
- б) прямі (безпосередні) й непрямі;
- в) багатофункціональні й спеціалізовані;
- г) загальні й спеціальні.

11. Які типи курортів вам відомі?

- а) інфраструктурні, природні, суспільно-історичні;
- б) багатофункціональні, спеціалізовані;
- в) приморсько-кліматичні, гірсько-кліматичні, бальнеологічні;
- г) природні, історико-культурні, інфраструктурні.

12. Яке визначення терміна «екскурсант» правильне?

- а) відвідувач, який постійно проживає в країні й подорожує в певне місце в цій країні за межами звичного для нього середовища на термін, що не перевищує 12 місяців поспіль, без заняття оплачуваною діяльністю та який здійснює принаймні одну ночівлю в закладі тимчасового розміщення;
- б) відвідувач, який перебуває в місці подорожі менше ніж 24 години (без ночівлі);
- в) споживач туристичних послуг з усім різноманіттям їхніх потреб і мотивів поведінки;
- г) особа, якій притаманні такі ознаки: переміщення, тимчасове перебування в певному місці, відсутність зв'язків із роботою та заробітком коштів.

13. Матеріально-технічна база — це ...

- а) сукупність інформації про певну територію чи об'єкт, історію території, культуру, природу й населення, яку турист отримує під час подорожі, під час підготовки до неї та після неї;
- б) державні та громадські організаційно-правові структури, які регулюють і координують розвиток туризму в регіоні, забезпечуючи умови для ефективного функціонування системи туризму;
- в) сукупність засобів праці (будівлі, споруди, транспорт, обслуговування тощо), призначених для обслуговування туристів;

г) сукупність підприємств, закладів і організацій матеріального виробництва й нематеріальної сфери, що забезпечують виробництво, розподіл, обмін і споживання туристичного продукту, освоєння та використання туристичних ресурсів і створення матеріально-технічної бази туризму.

14. Міжнародний турист — це ...

- а) відвідувач, який мандрує в певну країну, яка не є країною його звичного місця проживання та є за межами звичного для нього середовища, на термін, що не перевищує 12 місяців поспіль, головною метою якого не є заняття оплачуваною діяльністю, який здійснює щонайменше одну ночівлю в засобі розміщення у країні, яку відвідує;
- б) відвідувач, який перебуває в місці подорожі менше ніж 24 години (без ночівлі);
- в) споживач туристичних послуг з усім різноманіттям його потреб і мотивів поведінки;
- г) відвідувач, який постійно проживає в країні та подорожує в певне місце, яке знаходиться в цій країні за межами звичного для нього середовища, на термін, що не перевищує 12 місяців поспіль, не займаючись оплачуваною діяльністю, та який здійснює принаймні одну ночівлю в закладі тимчасового розміщення.

15. Які з названих ознак характерні для поняття «внутрішній турист»?

- а) особа, яка подорожує в певне місце, що знаходиться поза межами її звичного середовища, на термін, який не перевищує 12 місяців поспіль та не пов'язаний з отриманням прибутку в місці відвідування;

- б) відвідувач, який постійно проживає в країні та подорожує в певне місце, яке є в цій країні за межами звичного для нього середовища, на термін, що не перевищує 12 місяців поспіль, не займаючись оплачуваною діяльністю, та який здійснює принаймні одну ночівлю в закладі тимчасового розміщення;
- в) відвідувач, який перебуває в місці подорожі менше ніж 24 години (без ночівлі);
- г) мандрівник-дослідник туристичних послуг.

Семінарське заняття № 3

Регулювання туристичної діяльності на міжнародному й національному рівнях

План:

1. Мета й основні завдання регулювання туристичної діяльності.
2. Міжнародні організації, які координують туристичну діяльність.
3. Інструменти регулювання міжнародної туристичної діяльності.
4. Міжнародні документи, що регулюють туристичну діяльність.
5. Сутність міжнародних туристичних заходів.
6. Міжнародні відносини України у сфері туризму.

Основні поняття й терміни

Міжнародне регулювання, туристичні організації, інструменти регулювання міжнародної туристичної діяльності, Загальна декларація прав людини, Хартія туризму, Всесвітня туристична організація (ВТО; англ. United Nations World Tourism Organization, UNWTO).

Список рекомендованих джерел

1. Галасюк С. С. Стандартизація, сертифікація туристичних послуг та ліцензування туристичної діяльності : навч. посіб. / С. С. Галасюк. — Одеса : Астропринт, 2011. — 208 с.

2. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг : підручник / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Н. М. Ганич. — Київ : Знання, 2008. — 661 с.
3. Міжнародна асоціація повітряного транспорту [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.iata.org/> (дата звернення: 05.07.2023).
4. Всесвітня туристична організація [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.unwto.org/> (дата звернення: 05.07.2023).
5. Державне агентство розвитку туризму [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.tourism.gov.ua/> (дата звернення: 05.07.2023).
6. Про туризм [Електронний ресурс] : Закон України від 15.09.95 № 742-IV. — Дата оновлення: 14.07.2020. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.5.2023).
7. Сокол Т.Г. Основи туристичної діяльності : навч. посіб. — 2-ге вид., випр. та доповн. / Т.Г. Сокол. — Київ : Вид-во ФПУ, 2006. — 76 с.
8. Ferguson L. The United Nations world tourism organisation / Lucy Ferguson // New Political Economy. — 2007. — № 12.4. — P. 557–568.

Запитання для самоконтролю

1. Чому треба регулювати туристичну діяльність на міжнародному рівні?
2. Наведіть класифікацію міжнародних туристичних організацій і об'єднань.
3. Вкажіть керівні органи Всесвітньої туристичної організації, назвіть їхні функції.
4. Які переваги дає країнам членство в UNWTO?
5. Назвіть регіональні міжнародні туристичні організації.
6. Які спеціалізовані туристичні організації та об'єднання ви знаєте? У чому полягає їхня діяльність?

7. Які міжнародні акти регулюють туристичну діяльність?
8. Назвіть основні міжнародні документи, які регламентують туристичну діяльність, розкрийте їхній зміст.
9. Що належить до міжнародних туристичних заходів?
10. Яка основна мета проведення міжнародних туристичних заходів? Які основні нормативно-правові акти регулюють туристичну діяльність в Україні?
11. Назвіть основну мету державного регулювання туристичної діяльності.
12. Назвіть головні принципи державного регулювання туристичної діяльності.
13. Які концептуальні завдання державного регулювання туристичного бізнесу на сучасному етапі розвитку економіки?
14. Назвіть органи державного керування туристичною діяльністю в Україні.
15. Що належить до інструментів державного регулювання туристичної діяльності?
16. Що належить до туристичних формальностей?
17. Які міжнародні документи регламентують туристичні формальності?
18. У чому полягає роль туристичного підприємства в разі дотримання туристичних формальностей?
19. Розкрийте сутність паспортно-візових формальностей.
20. Як пов'язані запрошення й віза?
21. У яких випадках можливо оформити групову візу?
22. У чому особливість шенгенських віз?
23. У чому полягає сутність митних формальностей?
24. Які документи необхідно мати туристові під час митного контролю?
25. Для чого здійснюють валютний контроль?
26. Яке місце й роль санітарних (медичних) формальностей у розвитку міжнародного туризму?
27. Які права й обов'язки мають туристи та екскурсанти?

Теми рефератів

1. Міжнародні організації як інструмент розвитку індустрії туризму.
2. Проблеми організації міжнародних туристичних заходів в Україні.
3. Проблеми й перспективи розвитку курортних ресурсів України.
4. Туристичні ресурси як основа сталого розвитку туризму.
5. Україна у спектрі міжнародного туризму.

❓ ТЕСТИ

1. Який головний державний орган в Україні здійснює управління й регулювання туристичної діяльності?

- а) Державне агентство розвитку туризму України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Міністерство культури та інформаційної політики;
- г) Комітет Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму.

2. Які міжнародні туристичні організації загального характеру вам відомі?

- а) Міжнародна готельна й ресторанна асоціація;
- б) Всесвітня туристична організація (UNWTO);
- в) Міжнародна асоціація повітряного транспорту;
- г) Організація Об'єднаних Націй (ООН).

3. Коли було створено Всесвітню туристичну організацію (UNWTO)?

а) 1975 р.;	в) 1955 р.;
б) 1980 р.;	г) 1946 р.

4. У якому році було прийнято Закон України «Про туризм»?

а) 1946 р.;	в) 2001 р.;
б) 1980 р.;	г) 1995 р.

5. Які міжнародні документи регламентують туристичну діяльність?

- а) Міжнародний кодекс рекламної діяльності;
- б) Міжнародний кодекс праці;
- в) Міжнародний кодекс фактчекінгу;
- г) Загальна декларація прав людини.

6. Яка основна суть і мета міжнародних туристичних заходів?

- а) ознайомлення з турпродуктами різних фірм;
- б) продаж туристичних продуктів;
- в) організація туристичних подорожей;
- г) організація великих туристичних виставок.

7. Коли щорічно відзначають Всесвітній день туризму?

- а) 29 серпня; б) 8 березня; в) 27 вересня; г) 14 лютого.

8. У чому полягає основна мета міжнародного регулювання туристичної діяльності?

- а) підтримання сталого розвитку туризму;
- б) упорядкування й стандартизація туристського обслуговування;
- в) ефективне керування окремими секторами туристичної індустрії, забезпечення їх взаємодії;
- г) усі відповіді правильні.

9. Які міжнародні неурядові організації, безпосередньо пов'язані з розвитком туризму, вам відомі?

- а) Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО);
- б) Міжнародна організація праці (МОП);
- в) Державне агентство розвитку туризму України;
- г) усі наведені організації.

10. Яка з туристичних виставок є однією з найбільших у світі?

- а) Міжнародна туристична виставка у Ванкувері;
- б) Міжнародна виставка у Монреалі (Go Global Expo Montreal);
- в) Міжнародна туристична біржа (ІТВ);
- г) Провідна туристична виставка Азії.

Семінарське заняття № 4 Створення й функціонування туристичних підприємств

План:

1. Поняття про туристичне підприємство.
2. Види туристичних підприємств і їхні особливості.
3. Етапи створення туристичного підприємства.
4. Вибір організаційно-правової форми туристичного підприємства.
5. Державна реєстрація туристичного підприємства.
6. Оформлення й облаштування офісу туристичного підприємства.
7. Добір і підготовка персоналу туристичного підприємства.
8. Реорганізація та порядок ліквідації туристичного підприємства.

Основні поняття й терміни

Реєстрація, персонал, туристичне підприємство, класифікація підприємств, туроператор, турагент.

Список рекомендованих джерел

1. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства : навч. посіб. / Р. І. Балашова. — Київ : Центр навчальної літератури, 2021. — 184 с.
2. Організація туризму : підручник / І. М. Писаревський [та ін.]; за ред. І. М. Писаревського. — Харків : ХНАМГ, 2008. — 541 с.

3. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Л. П. Дядечко. — Київ : Центр навчальної літератури, 2007. — 224 с.
4. Мальська М. П. Основи туристичного бізнесу : навч. посіб. / М. П. Мальська, В. В. Худо, В. І. Цибух. — Київ : Центр навчальної літератури, 2004. — 185 с.
5. Мальська М. П. Планування діяльності туристичних підприємств : навч. посіб. / М. П. Мальська, О. Ю. Бордун. — Київ : Знання, 2005. — 241 с.
6. Михайліченко Г. І. Туроперейтинг : підручник / Г. І. Михайліченко. — Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. — 304 с.
7. Пелішенко В. Н. Маркетинговий менеджмент : навч. посіб. / В. П. Пелішенко. — Київ : Центр навчальної літератури, 2003. — 200 с.
8. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства : підручник / С. Ф. Покропивний [та ін.]. — 2-ге вид., переробл. та доповн. — Київ : КНЕУ, 2005. — 528 с.

Запитання для самоконтролю

1. З якою метою створюють і функціонують підприємства?
2. Яке місце в економічній системі сучасного суспільства займає підприємство?
3. Наведіть класифікацію підприємств за різними критеріями.
4. Які елементи входять до зовнішнього середовища підприємства? Як вони впливають на його діяльність?
5. Які елементи входять до внутрішнього середовища підприємства? Як вони впливають на його діяльність?
6. Вкажіть характерні особливості туристичних підприємств.
7. Назвіть основні принципи діяльності туристичних підприємств.
8. Наведіть класифікацію туристичних підприємств за різними ознаками.
9. Яка різниця між туроператорами й турагентами?

10. Які існують організаційні форми туристичних підприємств?
11. Наведіть класифікацію комерційних організацій за організаційно-правовою формою.
12. Яка різниця між повними товариствами, товариствами з додатковою відповідальністю і товариствами з обмеженою відповідальністю?
13. Яка різниця між акціонерними товариствами відкритого типу й акціонерними товариствами закритого типу?
14. Які чинники визначають вибір організаційно-правової форми діяльності туристичного підприємства?
15. Що належить до засновницьких документів туристичного підприємства?
16. З чого складається процедура створення туристичного підприємства?
17. Хто може бути засновником туристичного підприємства?
18. Дайте визначення організаційної структури управління.
19. Які переваги й недоліки має лінійна структура управління підприємством?
20. Які переваги й недоліки має функціональна структура управління підприємством?
21. Які переваги й недоліки має лінійно-функціональна структура управління підприємством?
22. Дайте характеристику організаційних структур управління, які застосовують на туристичних підприємствах?
23. Які основні документи треба оформити в разі створення туристичного підприємства?
24. Що таке статут підприємства? Які основні відомості він має містити?
25. Що таке засновницький договір? Які основні положення він має містити?
26. Мінімальний розмір статутного фонду підприємства.
27. Для чого проводять установчі збори?

28. У яких державних установах треба реєструвати створене туристичне підприємство?
29. Назвіть основні вимоги до офісу туристичного підприємства.
30. Як потрібно розміщувати меблі в офісі туристичного підприємства?
31. Які технічні засоби обробки інформації варто мати в офісі туристичного підприємства?
32. Яка інформація має бути розміщена в куточку споживача туристичних послуг в офісі туристичного підприємства?
33. Які основні вимоги ставлять до персоналу туристичних підприємств?
34. Для чого складають внутрішній трудовий розпорядок? Які основні положення він містить?
35. Що таке штатний розпис?
36. Для чого складають посадові інструкції? Які положення вони містять?
37. Які основні посади існують на турагентських підприємствах?
38. Які основні посади існують на туроператорських підприємствах?
39. Який порядок прийняття працівника на туристичне підприємство?
40. У яких випадках ліквідовують туристичне підприємство?
41. Яка різниця між добровільною і примусовою ліквідацією туристичного підприємства?
42. Які організації можуть ініціювати ліквідацію туристичного підприємства?
43. Який порядок ліквідації туристичного підприємства?

Теми рефератів

1. Особливості організації діяльності туристичного підприємства.
2. Діяльність підприємств туризму: туроператорська й турагентська.
3. Стратегія розвитку підприємства та бізнес-планування.
4. Економічний розвиток підприємств туризму.

5. Туристичне підприємство: виробничо-технічний потенціал.
6. Організація і контроль маркетингу туристичного підприємства.
7. Зміст і форми фінансової діяльності туристичного підприємства.
8. Туристичне підприємство: виробничо-технічний потенціал.
9. Підприємства сфери туризму: виробнича база.

[?] ТЕСТИ

1. Назвіть функції туристичних підприємств:

а) організаційна;	в) торговельно-банківська;
б) посередницька;	г) усі відповіді правильні.

2. За метою діяльності туристичні підприємства й організації поділяють на ...

- а) міжурядові і неурядові;
- б) комерційні і соціально спрямовані;
- в) загальні й індивідуальні;
- г) туроператори і турагенти.

3. До соціально спрямованих туристичних організацій належать:

- а) міжурядові і неурядові;
- б) комерційні і соціально спрямовані;
- в) загальні і індивідуальні;
- г) туроператори і турагенти.

4. До соціально спрямованих туристичних організацій належать:

- а) туристичні оператори;
- б) туристично-краєзнавчі гуртки;
- в) туристичні агенти;
- г) екскурсійні бюро.

5. Які чинники визначають вибір організаційно-правової форми туристського підприємства?

- а) загальні і індивідуальні;
- б) внутрішні і зовнішні;
- в) державні і приватні;
- г) регіональні і місцеві.

6. Статут — це ...

- а) правовий акт, спрямований на установлення певного порядку, норм, правил, принципів і підходів у здійсненні туристичної діяльності;
- б) комплекс послуг із перевезення й розміщення, які надають за загальною ціною незалежно від того, чи включено до них екскурсійне чи інше обслуговування;
- в) зведення правил, що встановлюють прядок і організацію діяльності підприємства;
- г) документ, що регламентує діяльність туроператора чи турагента з підписання договору щодо реалізації турпродукту, а також діяльності туроператора і (або) третіх осіб щодо забезпечення туристу послуг відповідно до договору.

7. Яким вимогам має відповідати персонал туристичного підприємства?

- а) пристосовуватися до клієнта;
- б) бути доступними;
- в) мати професійну підготовку і кваліфікацію;
- г) правильно оформляти вітрину.

8. Яка організаційна структура управління є найпоширенішою в туристичному бізнесі?

- а) функціональна;
- б) лінійна;
- в) організаційна;
- г) управлінська.

9. Одним із найважливіших етапів створення туристичного підприємства є ...

- а) створення статуту;
- б) розроблення програми економічної діяльності;
- в) вибір географії бізнесу;
- г) визначення чинників, що зумовлюють вибір організаційно-правової форми туристичного підприємства.

10. До комерційних туристичних підприємств належать:

- а) туроператори;
- б) туристичні клуби;
- в) туристсько-краєзнавчі гуртки;
- г) туристичні секції.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНИХ ПОДОРОЖЕЙ

Семінарське заняття № 5 Сутність, поняття й характеристики туристичного продукту

План:

1. Сутність, поняття й характеристики туристичного продукту.
2. Властивості туристичного продукту.
3. Єдині вимоги до розроблення туристичного продукту.
4. Проектування туристичного продукту.
5. Формування туристичного продукту як основна функція туристичного оператора.
6. Експериментальна перевірка туристичного продукту.

Основні поняття й терміни

Туристичний продукт, тур, туристично-екскурсійні послуги, туристичні товари, характерні туристичні послуги й товари, супутні туристичні послуги й товари, основний комплекс послуг, додаткові послуги, пакет послуг (турпакет), інклюзив-тур (пекідж-тур), туристичний маршрут, туристичне обслуговування.

Список рекомендованих джерел

1. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства : навч. посіб. / Р. І. Балашова. — Київ : Центр навчальної літератури, 2021. — 184 с.
2. Гончарова І. В. Маркетинг туризму : навч. посіб. / І. В. Гончарова. — Київ : Кондор, 2016. — 385 с.
3. Гонтаржевська Л. І. Ринок туристичних послуг в Україні / Л. І. Гонтаржевська. — Донецьк : Східний видавничий дім, 2008. — 180 с.
4. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти): навч. посіб. — 2-е вид., переробл. та доповн. — Київ : Альтерпрес, 2003. — 436 с.
5. Мальська М. П. Організація туристичного обслуговування : підручник / М. П. Мальська, І. Г. Пандак, Ю. С. Занько. — Київ : Знання, 2011. — 366 с.
6. Організація туризму : підручник / І. М. Писаревський [та ін.] ; за ред. І. М. Писаревського. — Харків : ХНАМГ, 2008. — 541 с.

Запитання для самоконтролю

1. Наведіть визначення туристичного продукту.
2. Що належить до характерних туристичних послуг?
3. Що належить до супутніх туристичних послуг?
4. У чому полягає різниця між основними й додатковими туристичними послугами?
5. Які послуги належать до основних?
6. Які послуги належать до додаткових?
7. Класифікація туристичних маршрутів.
8. Які існують класи обслуговування туристів?
9. Які властивості має туристичний продукт?
10. Які вимоги ставляться до туристичного продукту в сучасних умовах?

11. Які етапи містить проєктування турпродукту?
12. Які роботи виконують на стадії формування турпродукту?
13. У яких напрямках здійснюється просування туристського продукту на ринку туристських послуг?
14. Дайте характеристику каналам розподілу туристичного продукту.
15. Які існують засоби реалізації туристського продукту?
16. Як здійснюється стимулювання продажу туристичного продукту?

Теми рефератів

1. Технологія продажу туристичного продукту.
2. Особливості формування туристичного продукту.
3. Особливості організації туристичних маршрутів у Львівській області.
4. Туристські походи як форма організації активного туризму.
5. Організація рекламних заходів у контексті реалізації туристичного пакету.

❓ ТЕСТИ

1. Яке трактування терміна «турпродукт», на вашу думку, є правильним?

- а) відвідувач, який здійснює як мінімум одну ночівлю в колективно-муніципальному чи індивідуальному засобі розміщення;
- б) попередньо розроблений комплекс туристичних послуг, який поєднує не менше ніж дві такі послуги, що пропонують для реалізації або реалізують за певною ціною, до складу якого входять послуги з перевезення, послуги розміщення та інші туристичні послуги, не пов'язані з перевезенням і розміщенням;
- в) об'єкти, що мають значну довжину й зображені на карті лінійними позначеннями (річки, канали, шляхи сполучення, лінії зв'язку й електропередач, лісові просіки, яри та урвища, берегова лінія тощо);

г) сукупність підприємств, закладів та організацій матеріального виробництва й нематеріальної сфери, що забезпечують виробництво, розподіл, обмін і споживання туристичного продукту, освоєння й використання туристичних ресурсів і створення матеріально-технічної бази туризму.

2. Туристична індустрія містить

- а) об'єднання державних і національних організацій неурядового характеру, створених для досягнення загальних цілей у певній сфері людської діяльності (у сферах політики, економіки, соціального й культурного життя, туризму та ін.);
- б) підприємства, які надають послуги з розміщення (готелі, мотелі, кемпінги, пансіонати, доми відпочинку тощо);
- в) діяльність туристичних операторів з організації та забезпечення створення туристичного продукту, реалізації та надання туристичних послуг щодо виїзного, в'їзного й внутрішнього туризму;
- г) комплекс послуг із перевезення й розміщення, які надають за загальною ціною незалежно від того, чи включено до них екскурсійне чи інше обслуговування.

3. До недоліків інклюзив-турів належать ...

- а) привабливість туру;
- б) висока вартість туру;
- в) наявність у такому турі послуг, що не цікавлять клієнта;
- г) екскурсійна програма.

4. Які чинники, на вашу думку, впливають на організацію туристичного пакета?

- а) наявність можливостей матеріальної бази, інфраструктури й послуг; наявність попиту на подорож;
- б) кліматичні чинники;

- в) політична нестабільність;
- г) усі відповіді правильні.

5. До основних властивостей туристичного продукту належать:

- а) комплексність, невіддільність туристичного продукту від джерела формування;
- б) сезонність, неможливість зберігання туристичного продукту;
- в) обґрунтованість, надійність, ефективність, цілісність;
- г) усі відповіді правильні.

6. Які існують єдині вимоги до туристичного продукту?

- а) комплексність, комфортність, естетичність;
- б) індивідуальність, простота;
- в) обґрунтованість, надійність, цілісність;
- г) спонтанність, вишуканість, гостинність.

7. З яких етапів складається процес формування туристичного продукту?

- а) реклама, участь у спеціалізованих виставках, ярмарках; видання каталогів, буклетів;
- б) реалізація через власні бюро продажів; реалізація через спеціально створені посередницькі турагентські мережі; реалізація завдяки наявності зв'язку з великими організаціями і підприємствами; продаж турів поштою;
- в) приймання клієнта і встановлення контакту з ним; з'ясування мотивації вибору турпродукту; пропозиція турів; оформлення правовідносин і розрахунок із клієнтом; інформаційне забезпечення покупця;
- г) розробка задуму (ідеї) туру; пошук і відбір партнерів і постачальників; формування основного й додаткового комплексів послуг; експериментальна перевірка туру.

8. У чому полягає специфіка реклами туристичного продукту?

- а) інформування потенційних клієнтів;
- б) різноманітність пропозиції за сегментами попиту;
- в) організація зв'язків із громадськістю;
- г) стимулювання збуту.

9. Які форми реалізації туристичного продукту туроператори використовують на практиці?

- а) реалізація через внутрішні канали збуту;
- б) реалізація через власні бюро продажів, через спеціально створені посередницькі турагентські мережі;
- в) реалізація через зовнішні канали збуту;
- г) комплексність, комфортність, естетичність, ергономічність.

10. Які методи просування туристичного продукту належать до нерекламних?

- а) інклюзивні (доступні) продажі;
- б) гостинність;
- в) ергономічний збут;
- г) особисті продажі.

Семінарське заняття № 6

Заходи щодо просування туристичного продукту

План:

1. Комплекс заходів щодо просування туристичного продукту.
2. Реклама як основний засіб просування туристичного продукту.
3. Класифікація реклами.
4. Планування й здійснення рекламних кампаній.
5. Особисті продажі в комплексі заходів щодо просування туристичного продукту.
6. Стимулювання збуту в комплексі заходів щодо просування туристичного продукту.
7. Зв'язки з громадськістю в комплексі заходів щодо просування туристичного продукту.
8. Виставки і ярмарки як заходи для просування туристичного продукту.

Основні поняття й терміни

Просування туристичного продукту, реклама, особистий продаж, стимулювання збуту, зв'язки з громадськістю.

Список рекомендованих джерел

1. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства : навч. посіб. / Р. І. Балашова. — Київ : Центр навчальної літератури, 2021. — 184 с.
2. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Л. П. Дядечко. — Київ : Центр навчальної літератури, 2007. — 224 с.

3. Організація туризму : підручник / І. М. Писаревський [та ін.] ; за ред. І. М. Писаревського. — Харків : ХНАМГ, 2008. — 541 с.
4. Пуцентейло П. Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва : навч. посіб. для студентів ВНЗ / П. Р. Пуцентейло. — Київ : Центр навчальної літератури, 2007. — 344 с.
5. Симочко Г. В. Організація туризму : навч.-метод. матеріали для лекційних занять / Г. В. Симочко. — Мукачево : МДУ, 2012. — 137 с.
6. Шульгіна Л. М. Маркетинг підприємств туристичного бізнесу : монографія / Л. М. Шульгіна. — Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. — 597 с.
7. Чорненька Н. В. Організація туристичної індустрії : навч. посіб. / Н. В. Чорненька. — Київ : Атіка, 2006. — 264 с.

Запитання для самоконтролю

1. Для чого здійснюють просування туристичного продукту?
2. Дайте розгорнуту характеристику особливості реклами.
3. Перерахуйте та опишіть етапи рекламної кампанії.
4. Проаналізуйте рекламні звернення туристичних підприємств, які, на вашу думку, особливо ефективні, та порівняйте їх з іншими, які є неефективні. Яким чином ви б поліпшили менш ефективні рекламні звернення?
5. Яким чином можна поліпшити ефективність представлення туристичного продукту в процесі особистого продажу?
6. Оцініть практику використання українськими туристичними підприємствами знижок як інструмента стимулювання збуту.
7. Для відомого вам туристичного підприємства запропонуйте умови, правила й зміст конкурсу як ефективного прийому привертання уваги потенційних клієнтів. Проявіть винахідливість, творчий підхід та індивідуальність.

8. Які чинники визначають роль заходів зі зв'язків із громадськістю в діяльності туристичного підприємства?
9. Які великі виставки й інші заходи, пов'язані з функціонуванням туристичної індустрії, проводять в Україні?
10. Розробіть концепцію організації та оформлення виставкового стенду для відомого вам туристичного підприємства, яка може бути використана для певного виставкового заходу.

Теми рефератів

1. Проблеми організації реалізації туристичного продукту.
2. Особливості укладання договору на туристичне обслуговування.
3. Туристичний продукт: якість і конкурентоспроможність.
4. Реклама в індустрії туризму.
5. Туристичні послуги: правові основи, придбання й продаж путівок.

❓ ТЕСТИ

1. Відповідно до Закону України «Про туризм» договір на туристичне обслуговування може бути укладений:

- а) у формі акта надання туристичних послуг;
- б) у формі ваучера;
- в) у письмовій чи електронній формі;
- г) усі відповіді правильні.

2. Доповніть речення: «Туристський ваучер (путівка) — документ, що підтверджує статус особи чи групи осіб як туристів, _____ послуг чи її гарантію і є підставою для отримання туристом чи групою туристів туристичних послуг».

- а) оплату;
- б) бронювання;
- в) замовлення;
- г) відтермінування.

3. За яких обставин туроператор НЕ відповідає перед туристом за невиконання умов договору на туристичне обслуговування?

- а) якщо невиконання умов договору сталося з вини туриста;
- б) якщо невиконання умов договору сталося з вини третіх осіб, не пов'язаних із наданням послуг, і жодна зі сторін про їх настання не знала і не могла знати заздалегідь;
- в) у разі настання форс-мажорних обставин або подій, які туроператор (турагент) не міг передбачити;
- г) усі відповіді правильні.

4. Які існують канали збуту туристичного продукту?

- а) загальні і спеціальні;
- б) лінійні і радіальні;
- в) прямі і непрямі;
- г) високі і низькі.

5. Які особливості треба враховувати під час вибору каналу збуту туристичного продукту?

- а) досягнення переваг перед конкурентами;
- б) менше частка видатків;
- в) виконання функцій щодо просування;
- г) усі відповіді правильні.

6. Назвіть критерії вибору посередників:

- а) професіоналізм, досвід роботи;
- б) якість розвитку туризму;
- в) спрощення туристських обмінів і формальностей;
- г) усі відповіді правильні.

7. Реалізація туристичного продукту — це ...

- а) процедури, пов'язані з необхідністю дотримання особами, які перетинають державний кордон, встановленого паспортно-візового режиму;

- б) діяльність туристичних операторів з організації та забезпечення створення туристичного продукту, реалізації та надання туристичних послуг щодо виїзного, в'їзного та внутрішнього туризму;
- в) правила, умови та дії, необхідні з погляду законності й установленого в державі порядку, яких обов'язково дотримуються під час організації, оформлення та здійснення туристичної поїздки;
- г) діяльність туроператора чи турагента з підписання договору щодо реалізації туристичного продукту, а також діяльність туроператора або третіх осіб щодо забезпечення туристу послуг відповідно до договору.

8. За якими критеріями варто оцінювати оптимальну побудову каналів збуту?

- а) економічний, управлінський, адаптивності;
- б) візовий, валютний, митний;
- в) основний, додатковий;
- г) міжнародний, внутрішній, національний.

9. Які з названих обставин належать до форс-мажорних відповідно до договору на туристичне обслуговування?

- а) погане самопочуття;
- б) дефолт;
- в) раптова зміна настрою;
- г) несприятливі погодні умови.

10. Туроператор відповідає перед туристом у разі:

- а) економічної кризи;
- б) форс-мажорних обставин;
- в) дефолту;
- г) в усіх названих випадках.

Семінарське заняття № 7

Канали збуту туристичного продукту

План:

1. Канали збуту туристичного продукту.
2. Послуги щодо просування туристичного продукту.
3. Використання, зміна й припинення договору щодо реалізації туристичного продукту.
4. Відповідальність сторін за договором щодо реалізації туристичного продукту.

Основні поняття й терміни

Просування туристичного продукту, реклама, особистий продаж, стимулювання збуту, зв'язки з громадськістю.

Список рекомендованих джерел

1. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства : навч. посіб. / Р. І. Балашова. — Київ : Центр навчальної літератури, 2021. — 184 с.
2. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Л. П. Дядечко. — Київ : Центр навчальної літератури, 2007. — 224 с.
3. Організація туризму : підручник / І. М. Писаревський [та ін.] ; за ред. І. М. Писаревського. — Харків : ХНАМГ, 2008. — 541 с.
4. Пуцентейло П. Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва : навч. посіб. для студентів ВНЗ / П. Р. Пуцентейло. — Київ : Центр навчальної літератури, 2007. — 344 с.
5. Симочко Г. В. Організація туризму : навч.-метод. матеріали для лекційних занять / Г. В. Симочко. — Мукачево : МДУ, 2012. — 137 с.

6. Чорненька Н. В. Організація туристичної індустрії : навч. посіб. / Н. В. Чорненька. — Київ : Атіка, 2006. — 264 с.
7. Шульгіна Л. М. Маркетинг підприємств туристичного бізнесу : монографія / Л. М. Шульгіна. — Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. — 597 с.

Запитання для самоконтролю

1. Що становлять собою канали збуту туристичного продукту й у чому полягають їхні основні функції?
2. Які критерії може використовувати туроператор для оцінювання різних варіантів каналів збуту?
3. Запропонуйте туроператорові підходи до використання каналів збуту з урахуванням стадій життєвого циклу туристичного продукту.
4. Які, на ваш погляд, основні проблеми перешкоджають розвиткові туристичних підприємств в Україні?
5. Запропонуйте туроператорові перелік і обґрунтуйте критерії вибору посередників для забезпечення просування й реалізації туристичного продукту.
6. Проаналізуйте зміст кількох агентських угод з погляду відповідності їх умовам договору між туроператором і турагентом.
7. Яку інформацію варто надати споживачеві перед укладанням договору про реалізацію туристичного продукту?
8. Які вимоги є вагомими для договору про реалізацію туристичного продукту?
9. Чи може турист, який отримав страхову виплату за договором страхування відповідальності туроператора, вимагати від нього повернення коштів як компенсацію за моральну шкоду?

Теми рефератів

1. Технологія збуту туристичного продукту.

2. Канали збуту туристичного продукту.
3. Туристичний продукт, особливості його збуту й економічна ефективність обслуговування.
4. Франчайзинг у туристичній діяльності.

❑ ТЕСТИ

1. У якому разі використовують прямі канали збуту?

- а) коли туроператор реалізовує турпродукт через туристичного агента;
- б) коли туроператор реалізовує сформований турпродукт безпосередньо для кінцевого споживача;
- в) коли реалізацію турпродукту здійснюють за допомогою різного роду незалежних посередників;
- г) усі відповіді правильні.

2. Туристський ваучер — це ...

- а) документ, що регламентує пряме розсилання туристичної інформації і роботу з різними базами даних;
- б) документ, що підтверджує статус особи чи групи осіб як туристів, оплату послуг чи її гарантію і є підставою для отримання туристичних послуг;
- в) документ, що підтверджує пропозицію клієнтам купонів на знижки;
- г) документ, що регламентує організацію культурних заходів, де поширюють інформацію про тури фірми і місця, куди запрошують представників засобів масової інформації.

3. Назвіть головні критерії вибору посередників:

- а) професіоналізм і наявність досвіду роботи;

- б) територія, яку охоплює посередник (критерії оцінювання географічного положення потенційного посередника та його можливості охопити своєю діяльністю відповідний регіон);
- в) охоплення цільового ринку (стосується частки ринку, яку контролює посередник);
- г) усі відповіді правильні.

4. Які чинники варто брати до уваги під час вибору каналу збуту туристичного продукту?

- а) ділова репутація;
- в) особливість турпродукту;
- б) ступінь готовності до взаємодійної співпраці;
- г) взаємодія з посередниками.

5. Основний метод реалізації туристичного продукту:

- а) вибірковий;
- в) інтенсивний;
- б) партнерський;
- г) особисті продажі.

6. Яка форма партнерства (співпраці) туроператора й турагента є найбільш поширеною?

- а) агентська домовленість;
- г) договір щодо реалізації туристичного продукту.
- б) комісійна винагорода;
- в) телефонний маркетинг;

7. Одним із важливих критеріїв добору посередників для організації каналів збуту є ...

- а) уміння вести телефонні розмови;
- б) привабливий зовнішній вигляд;
- в) участь у виставках і ярмарках;
- г) професійність і наявність досвіду роботи.

8. Туроператор відповідає перед туристом за невиконання або неналежне виконання умов договору на туристичне обслуговування, крім таких випадків:

- а) невиконання або неналежне виконання умов договору на туристичне обслуговування сталося з вини туриста;
- б) невиконання або неналежне виконання умов договору на туристичне обслуговування сталося з вини третіх осіб, не пов'язаних із наданням послуг, зазначених у цьому договорі, і жодна зі сторін про їх настання не знала і не могла знати заздалегідь;
- в) невиконання або неналежне виконання умов договору на туристичне обслуговування сталося внаслідок настання форс-мажорних обставин або є результатом подій, які туроператор (турагент) та інші суб'єкти туристичної діяльності, які надають туристичні послуги, включені до туристичного продукту, не могли передбачити;
- г) усі відповіді правильні.

9. Специфіка реклами турпродукту полягає в тому, що вона має одночасно відобразити такі моменти:

- а) різноманітність пропозиції за сегментами попиту;
- б) продаж турів поштою;
- в) графік виходу рекламних звернень;
- г) тарифні ставки.

10. Які два напрями формування каналів збуту виокремлюють у практиці діяльності туристських організацій?

- а) урядові і неурядові;
- б) внутрішні і зовнішні;
- в) державні і приватні;
- г) загальні і спеціальні.

Семінарське заняття № 8

Транспортне забезпечення в туризмі

План:

1. Транспорт як засіб забезпечення туристичної діяльності.
2. Перевезення сухопутним транспортом.
3. Подорожі водним транспортом.
4. Залізничні перевезення.
5. Перевезення повітряним (авіа-) транспортом.
6. Особливості взаємодії туристичних і транспортних підприємств.

Основні поняття й терміни

Туристичні перевезення, трансфер, чартер, круїз, тариф, гід.

Список рекомендованих джерел

1. Аріон О. В. Організація транспортного обслуговування туристів : навч. посіб. / О. В. Аріон. — Київ : Альтерпрес, 2008. — 192 с.
2. Гуменюк Г. М. Організація транспортних подорожей : підруч. для студентів / Г. М. Гуменюк. — Івано-Франківськ : Плай, 2008. — 210 с.
3. Герасименко В. Г. Організація транспортних подорожей і перевезень туристів : навч. посіб. / В. Г. Герасименко, А. В. Замкова. — Харків : Бурун Книга, 2011. — 112 с.
4. Медвідь Л. І. Організація транспортних послуг : конспект лекцій дисципліни / Л. І. Медвідь. — Мукачево : МДУ, 2013. — 77 с.
5. Про транспорт [Електронний ресурс] : Закон України від 10.11.94 № 232/94-ВР. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 05.07.2023).

6. Чорненька Н. В. Організація туристичної індустрії : навч. посіб. / Н. В. Чорненька. — Київ : Атіка, 2006. — 264 с.

Запитання для самоконтролю

1. Які види транспорту входять до транспортної системи України?
2. Які основні види транспорту застосовують у туризмі?
3. Напрямки транспортного забезпечення в туризмі?
4. Які переваги й недоліки має автомобільний транспорт?
5. Які автопослуги застосовують у туризмі?
6. Які переваги й недоліки мають залізничні подорожі?
7. Види поїздів у системі пасажирських залізничних перевезень?
8. Назвіть категорії вагонів для залізничних пасажирських перевезень?
9. Дайте характеристику чинної в Європі системи тарифів на залізничні пасажирські перевезення?
10. Які переваги й недоліки мають пасажирські перевезення водним транспортом?
11. Дайте визначення морських круїзів.
12. Які є класи кают на теплоходах?
13. Як класифікують морські круїзи за ціною?
14. Які особливості мають річкові круїзи?
15. Які переваги й недоліки мають перевезення авіаційним транспортом?
16. Назвіть класи обслуговування пасажирів під час здійснення авіаперевезень.
17. Як класифікують чартерні рейси під час авіаперевезень туристів?
18. Які є тарифи на пасажирські авіаперевезення?
19. У чому полягають переваги інтеграції різних видів транспорту під час перевезення туристів?
20. Яку інформацію має містити договір між туристичним підприємством і автотранспортним підприємством у разі оренди автобуса?

21. Яку інформацію має містити договір між туристичним підприємством і залізницею у разі організації туристичної подорожі спеціальним поїздом?
22. Яку інформацію має містити договір між туристичним підприємством і судновласником у разі організації подорожей водним транспортом?
23. Які форми взаємодії є між туристичними підприємствами та авіакомпаніями?
24. Яку інформацію має містити договір між туристичним підприємством і авіаперевізником за кожної з можливих форм взаємодії між ними?

Теми рефератів

1. Особливості організації чартерних туристичних авіарейсів як невід'ємної частини авіаперевезень у туризмі.
2. Організація морського круїзу по Середземному морю.
3. Залізничний транспорт України, його значення, сучасний стан і перспективи розвитку.
4. Особливості використання автомобільного транспорту в туризмі.
5. Історія використання транспорту в туристичній сфері в Україні.

❓ ТЕСТИ

1. Трансфер є складовим елементом транспортного забезпечення в туризмі, що передбачає:

- а) екскурсійне обслуговування;
- б) надання транспортного засобу для забезпечення зустрічі / провадження;
- в) відвідування туристичних об'єктів;
- г) перевезення сухопутним транспортом.

2. Транспортне перевезення розуміють як доведення туристів від місця постійного проживання до місця призначення й у зворотному напрямку. Залежно від тривалості й дальності подорожі вона коливається ...

- а) до 20%;
- б) від 30 до 60%;
- в) від 20 до 60%;
- г) понад 90%.

3. Яка з транспортних послуг є основою під час створення туристичного продукту?

- а) трансфер;
- б) перевезення туристів на далеку відстань;
- в) перевезення вантажів під час організації шоп-турів;
- г) перевезення екскурсійним транспортом.

4. Відповідно до класифікації Всесвітньої туристичної організації (UNWTO) транспорт у туризмі поділяють на такі види:

- а) рейсові автобуси, транспорт туристичних підприємств, орендований транспорт;
- б) сухопутний, водний, повітряний;
- в) залізничний, підводний, надводний;
- г) автомобільний.

5. Трансфер — це ...

- а) перевезення туристів різними видами транспорту з розміщенням їх у транспортних засобах;
- б) перевезення туристів місцевими видами громадського транспорту;
- в) перевезення туристів від вокзалу до готелю;
- г) перевезення для шоп-турів.

6. До сухопутних транспортних засобів належать ...

- а) автомобільний, залізничний транспорт;
- б) морські пороми, яхти, катери;
- в) гелікоптери, дельтаплани;
- г) гондоли, фелуки.

7. За якими критеріями поділяють транспортні подорожі?

- а) сезонність; б) попит; в) комфорт; г) безпека.

8. Залежно від засобу пересування авіаційні тури поділяють на такі види:

- а) чартерні і регулярні;
- б) лінійні, радіальні і кільцеві;
- в) короткострокові і тривалі;
- г) цілорічні і сезонні.

9. Круїз — це ...

- а) організована морська або річкова подорож із відвідуванням портових міст декількох країн;
- б) поїздка вихідного дня з оздоровчою чи пізнавальною метою;
- в) подорож туристів від місця постійного проживання до місця призначення й у зворотному напрямку;
- г) переміщення маршрутом, що передбачає відвідування туристичних об'єктів.

10. Пасажирів круїзних суден, за статистикою Всесвітньої туристичної організації, вважають екскурсантами з особливим імміграційним паспортним режимом. Здебільшого у країнах транзиту пасажиром для виходу на берег не потрібна спеціальна віза, але термін їх перебування зазвичай не перевищує ...

- а) 48 год; б) 72 год; в) 24 год; г) 12 год.

11. Які маршрути на світовому ринку круїзного туризму є найбільш популярними?

- а) Карське море;
- б) Аравійське море;
- в) Карибське море;
- г) Баренцове море.

12. Які аеропорти світу мають найвищі показники пасажиропотоку?

- а) Столичний міжнародний аеропорт Пекіна;
- б) Міжнародний аеропорт імені Гартсфілда — Джексона в Атланті;
- в) Міжнародний аеропорт Стамбула;
- г) Міжнародний аеропорт Дубая.

13. Як поділяють авіаційні регулярні й чартерні перевезення?

- а) міжнародні і внутрішні;
- б) лінійні і радіальні;
- в) спеціалізовані і комбіновані;
- г) внутрішні і зовнішні.

Семінарське заняття № 9 Організація послуг розміщення й харчування в туризмі

План:

1. Загальна характеристика послуг розміщення.
2. Класифікація засобів розміщення.
3. Класифікація та характеристика готельних підприємств і номерного фонду.
4. Поняття про готельні ланцюги.
5. Організація обслуговування туристів у готелі.
6. Організація анімаційної діяльності в готелі.
7. Особливості управління готельним комплексом.
8. Загальна характеристика послуг харчування в туризмі.
9. Режими харчування туристів.
10. Організація харчування туристів (у DESTИНАЦІЯХ, транспортних турах і під час транспортного обслуговування).
11. Взаємодія туристичних підприємств із закладами розміщення й підприємствами харчування.

Основні поняття й терміни

Засіб розміщення, готель, аналогічний готелю засіб розміщення, інші колективні засоби розміщення, бунгало, майданчик для кемпінгу, стоянки морського й річкового транспорту, спеціалізовані засоби розміщення, табір праці й відпочинку, громадські транспортні засоби, індивідуальні засоби розміщення, номер, гарантоване бронювання, негарантоване бронювання, овербукінг, ресторан, кафе, бар, мінібар.

Список рекомендованих джерел

1. Агафонова Л. Г. Туризм, готельний та ресторанный бізнес: ціноутворення, конкуренція, державне регулювання : навч. посіб. / Л. Г. Агафонова, О. Є. Агафонова. — Київ : Знання, 2017. — 358 с.
2. Галасюк С. С. Проблеми категоризації мотелів в Україні / С. С. Галасюк // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. — 2016. — Вип. 18(1). — С. 88–91.
3. ДСТУ 4281:2004. Заклади ресторанного господарства. Класифікація [Чинний від 2004–07–01]. — Київ : Держспоживстандарт України, 2004. — 16 с. — (Національний стандарт України).
4. ДСТУ 3862–99. Ресторанне господарство. Терміни та визначення. [Чинний від 1999–07–01]. — Київ : Держстандарт України, 1999. — 37 с. — (Національний стандарт України).
5. Круль Г. Я. Основи готельної справи : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Г. Я. Круль. — Київ : ЦУЛ, 2011. — 368 с.
6. Лук'янов В. О. Організація готельно-ресторанного обслуговування : навч. посіб. / В. О. Лук'янов, Г. Б. Мунін. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — Київ : Кондор, 2012. — 346 с.
7. Лук'янова Л. Г. Уніфіковані технології готельних послуг : навч. посіб. для студентів навч. закл. / Л. Г. Лук'янова, Т. Т. Дорошенко, І. М. Мініч ; КІТЕП ; за ред. В. К. Федорченка. — Київ : Вища шк., 2001. — 237 с.
8. Мальська М. Туристичний бізнес: теорія та практика : навч. посіб. для студентів ВНЗ / М. Мальська, В. Худо. — Київ : ЦУЛ, 2007. — 424 с.
9. Менеджмент готельно-ресторанного бізнесу : навч. посіб. / Г. Б. Мунін [та ін.] ; за ред. М. М. Поплавського, О. О. Гаца. — Київ : Кондор, 2008. — 460 с.

10. Нечаюк Л. І. Готельно-ресторанний бізнес: менеджмент : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Л. І. Нечаюк, Н. О. Нечаюк. — 3-тє вид. — Київ : ЦУЛ, 2009. — 344 с.
11. Організація готельного господарства : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. М. Головка, Н. С. Кампов, С. С. Махлинець, Г. В. Симочко. — Київ : Кондор, 2012. — 338 с.
12. Пуцентейло П. Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва : навч. посіб. для студентів ВНЗ / П. Р. Пуцентейло. — Київ : Центр навчальної літератури, 2007. — 344 с.
13. Сало Я. М. Організація обслуговування населення на підприємствах харчування. Ресторанна справа : довід. офіціанта / Я. М. Сало. — Львів : Афіша, 2004. — 336 с.
14. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності : підручник / за заг. ред. В. Ф. Орлова. — Київ : Грамота, 2006. — 264 с.
15. Управління сучасним готельним комплексом : навч. посіб. / Г. Б. Мунін [та ін.] ; за ред. С. І. Дорогунцова. — Київ : Ліра-К, 2005. — 520 с.
16. Франчайзинг у готельно-ресторанному бізнесі : навч. посіб. / Г. Б. Мунін, Ю. О. Карягін, А. С. Артеменко, Ю. В. Кошиль. — Київ : Кондор, 2008. — 370 с.

Запитання для самоконтролю

1. Як класифікують засоби розміщення?
2. Які загальні вимоги до засобів розміщення?
3. За якими ознаками класифікують готелі?
4. Які, на вашу думку, номери готелю користуються найбільшою популярністю?
5. Охарактеризуйте організацію процесу обслуговування туристів у готелі.

6. Який документ визначає порядок надання готельних послуг в Україні?
7. Які документи регулюють відносини між туристичними підприємствами та засобами розміщення?
8. Які типи готельних підприємств є найбільш поширеними в міжнародній практиці?
9. У чому полягає значущість класифікації готелів за рівнем комфорту?
10. Як класифікують готельні номери?
11. Дайте розгорнуту характеристику організації процесу обслуговування туристів у готелі.
12. Які типи підприємств харчування туристів найбільш поширені в обслуговуванні туристів? Детально охарактеризуйте їх.
13. Які методи обслуговування туристів застосовують у діяльності підприємств харчування?
14. Які документи регулюють відносини між туристичними підприємствами й засобами розміщення?

Теми рефератів

1. Особливості організації процесу обслуговування в готелях.
2. Історія становлення готельної справи в Україні.
3. Проблеми й перспективи розвитку готельної справи в Україні.
4. Готельний туризм в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку.
5. Курортні готелі України.
6. Особливості організації харчування в активних туристичних подорожах.
7. Загальна характеристика організації послуг харчування туристів.
8. Організація харчування в готелях.
9. Особливості харчування іноземних туристів.
10. Класифікація закладів громадського харчування в Україні.

❓ ТЕСТИ

1. Відповідно до класифікації, яку запропонувала Всесвітня туристична організація (UNWTO), усі засоби розміщення поділяють на такі:

- а) індивідуальні й приватні;
- б) приватні й колективні;
- в) колективні й індивідуальні;
- г) спеціалізовані й приватні.

2. Готель — це

- а) проста одноповерхова чи двоповерхова споруда, розміщена поза міською забудовою біля автомагістралей;
- б) підприємство громадського харчування із широким асортиментом страв складного приготування, з підвищеним рівнем обслуговування в поєднанні з організацією відпочинку;
- в) будь-який об'єкт, який регулярно чи епізодично надає туристам місце для ночівлі;
- г) підприємство, що надає людям, які перебувають поза домом, комплекс послуг, серед яких найважливішими є послуги розміщення та харчування.

3. За рівнем комфорту готелі класифікують за такою системою:

- а) системою компанії «Мішлен»;
- б) європейською системою;
- в) системою «Дакар»;
- г) системою повного пансіону.

4. Як поділяють номери готелю відповідно до класифікації готельних номерів?

- а) за кількістю місць;
- б) за кількістю кімнат;
- в) за призначенням;
- г) усі відповіді правильні.

5. За принципом керування готелі поділяють на такі види:

- а) транзитні і цільові;
- б) малі, середні і великі;
- в) бізнескласу, економкласу і номери-апартаменти;
- г) залежні і незалежні.

6. За тривалістю роботи готелі класифікують на ...

- а) цілорічні і сезонні;
- б) залежні і незалежні;
- в) приватні і державні;
- г) колективні й індивідуальні;

7. За спеціалізацією готелі класифікують так:

- а) індивідуальні і приватні;
- б) державні і приватні;
- в) готелі ділового призначення, курортні, туристичні;
- г) інші засоби розміщення.

8. Відповідно до класифікації засобів розміщення колективні засоби розміщення поділяють на такі види:

- а) індивідуальні і приватні;
- б) залежні і незалежні;
- в) готельного типу та спеціалізовані;
- г) інші засоби розміщення.

9. Коли зазвичай відбувається процедура реєстрації в готелі?

- а) з 15:00 до 18:00;
- б) з 07:00 до 12:00;
- в) з 7:00 до 10:00;
- г) з 12:00 до 15:00.

10. Що передбачає процес реєстрації пасажирів в аеропорту?

- а) пройти митний контроль;
- б) отримати посадковий талон;
- в) отримати реєстраційну картку багажу;
- г) пройти паспортний контроль.

11. Найбільш активно використовують так званий континентальний план, коли у вартість комплексу обслуговування входить сніданок. Він може бути таких видів:

- а) шведський стіл (buffet);
- б) комбінований;
- в) вегетаріанський;
- г) дієтичний.

12. Які види меню з тих, що пропонують туристам, є найбільш поширеними?

- а) табльдот;
- б) а ля карт (або «за меню»);
- в) меню попереднього замовлення;
- г) усі відповіді правильні.

13. У готелях якої категорії обслуговування в номерах (room service), що передбачає подавання їжі та напоїв у готельні номери на замовлення клієнтів, здійснюють цілодобово?

- а) 4–5 зірок;
- б) готель-апартамент (апарт-готель);
- в) 2–3 зірки;
- г) мотель.

14. Ресторани бувають ...

- а) тематичні;
- б) континентальні;
- в) профільні;
- г) спеціалізовані й повного сервісу.

15. Шведський стіл (buffet) ...

- а) дає змогу замовити на свій смак страву із запропонованого за-вчасно асортименту;
- б) передбачає вільний вибір страв із запропонованого в меню асортименту;

- в) дає змогу туристам вибрати порціювання страв;
- г) не передбачає вільного вибору страв, хоча в деяких випадках турист може вибрати між двома — трьома скомплектованими меню.

16. Кейтеринг — це ...

- а) виїзне обслуговування, пов'язане з проведенням пікніків, банкетів, весіль та інших подій;
- б) коли вибір стосується лише основних страв обіду або вечері, а інші пропонують у комплексі;
- в) дає змогу туристам вибрати порціювання страв;
- г) не передбачає вільного вибору між двома — трьома скомплектованими меню.

17. Підприємство харчування для обслуговування певного контингенту клієнтів із різноманітним асортиментом продукції власного виробництва й закупних товарів називається ...

- а) кафе-морозиво;
- в) винний бар;
- б) їдальня;
- г) буфет.

18. Класифікацію ресторанів, що має міжнародне значення, подано в найвідомішому у Європі довіднику ...

- а) Le Pudlo;
- в) Le Guide Lebey des restaurants;
- б) Michelin;
- г) Le Figaro.

19. Повний пансіон як вид обслуговування туристів передбачає:

- а) кімнату й триразове харчування;
- б) кімнату з мінібаром;
- в) кімнату й дворазове харчування;
- г) кімнату зі сніданком у фешенебельному готелі.

Семінарське заняття № 10

Сутність, ознаки й класифікація екскурсій

План:

1. Сутність, ознаки й класифікація екскурсій.
2. Підготовка екскурсії.
3. Організація екскурсійного обслуговування.
4. Функціональні напрями роботи підприємств екскурсійного обслуговування.
5. Організація взаємодії туристичних й екскурсійних підприємств та установ.

Основні поняття й терміни

Екскурсійне обслуговування, екскурсія, екскурсійний об'єкт, методика проведення екскурсії, екскурсійна практика.

Список рекомендованих джерел

1. Бабарицька В. Екскурсознавство і музеєзнавство : навч. посіб. / В. Бабарицька, А. Короткова, О. Малиновська. — Київ : Альтер-прес, 2012. — 444 с.
2. Історія екскурсійної діяльності в Україні : навч. посіб. для вузів / В. К. Федорченко [та ін.]. — Київ : Кондор, 2009. — 163 с.
3. Касинець О. В. Основи музеєзнавства : конспект лекцій / О. В. Касинець. — Вінниця : МДУ, 2012. — 79 с.
4. Організація екскурсійної діяльності : опорний конспект лекцій / уклад. О. О. Каролоп. — Київ : Видав. центр КНТЕУ, 2002. — 45 с.
5. Рутинський М. Й. Музеєзнавство : навч. посіб. / М. Й. Рутинський, О. В. Стецюк. — Київ : Знання, 2008. — 428 с.
6. Чагайда І. М. Екскурсознавство : навч. посіб. / І. М. Чагайда, С. В. Грибакова. — Київ : Кондор, 2004. — 204 с.

Запитання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «екскурсійне обслуговування».
2. Які потреби людини задовольняють екскурсійні послуги?
3. Назвіть основні показники екскурсійного обслуговування.
4. Назвіть основні форми організації екскурсій.
5. Які функції виконує екскурсія?
6. Як класифікують екскурсії?
7. Принципи побудови екскурсій.
8. Що таке «портфель екскурсовода»?
9. Що таке диференціація екскурсійного обслуговування?
10. Назвіть основні посадові обов'язки екскурсовода.
11. Які дані має містити договір між туристичним підприємством й установою екскурсійного обслуговування?

Теми рефератів

1. Особливості підготовки екскурсовода.
2. Екскурсійне обслуговування як складова частина індустрії гостинності.
3. Особливості організації та проведення оглядових екскурсій.
4. Роль музеїв в організації та проведенні екскурсій.
5. Історія становлення екскурсійної справи Львівщини.

❑ ТЕСТИ

1. За якими ознаками класифікують екскурсії?

- а) за змістом, за складом і кількістю учасників, за формою проведення;
- б) за кваліфікацією екскурсовода, за функціональним призначенням;
- в) за географічними особливостями місцевості;
- г) за архітектурними й історичними ознаками.

2. У чому полягає особливість оглядових екскурсій?

- а) присвячені розкриттю однієї теми;
- б) комплексність;
- в) дають загальні уявлення про місто, край, область, державу загалом;
- г) усі відповіді правильні.

3. Екскурсійне обслуговування — це ...

- а) програми обслуговування й комплекс послуг, що задовольняють інтереси масового споживача;
- б) результат суспільної праці у вигляді туристичних послуг, які задовольняють ті чи ті потреби туристів і підлягають оплаті з їхнього боку;
- в) організація і надання екскурсійних послуг, що задовольняють потреби людини в залученні до духовних і моральних цінностей, у накопиченні знань, зокрема професійних, у режимі вільного вибору об'єктів, методів і засобів пізнання;
- г) комплекс заходів, які разом створюють туристичну поїздку (тур) або безпосередньо її стосуються.

4. Тематичні екскурсії здебільшого присвячені ...

- а) викладу загальних уявлень про місто, край, область чи державу;
- б) якійсній підготовці екскурсорода;
- в) відвідуванню музеїв;
- г) розкриттю однієї теми.

5. Відповідно до класифікації за тематикою екскурсії поділяють на ...

- а) оглядові і тематичні;
- б) пішохідні і транспортні;
- в) індивідуальні і групові;
- г) короткотермінові і тривалі.

6. Якими видами робіт представлена діяльність екскурсійних підприємств?

- а) комунікаційна діяльність;
- б) реклама;
- в) маркетингові дослідження;
- г) екскурсійний туроперейтинг.

7. Які функціональні напрями роботи підприємств екскурсійного обслуговування ви знаєте?

- а) вивчення попиту;
- б) керування, маркетингові дослідження, надання екскурсійних послуг;
- в) турагентська діяльність;
- г) комунікаційна діяльність, підготовка екскурсовода.

8. За місцем проведення екскурсії поділяють на такі види:

- а) індивідуальні і групові;
- б) міські, музейні;
- в) оглядові, тематичні;
- г) для учнівської та студентської молоді, для осіб однієї професії.

9. Діяльність екскурсійних підприємств представлена турагентською діяльністю, зокрема:

- а) розробленням екскурсійних програм;
- б) продажем екскурсійних продуктів;
- в) маркетинговими дослідженнями;
- г) рекламною діяльністю.

10. «Портфель екскурсовода» містить:

- а) кошти;
- б) рекламні матеріали;
- в) кредитні картки;
- г) мапи.

Семінарське заняття № 11

Договірні відносини в туризмі

План:

1. Загальна характеристика договорів і вимоги до їх укладання.
2. Характеристика договірних відносин між туристичним підприємством і туристом.
3. Договірні відносини між туристичними підприємствами.
4. Договірні відносини між туристичними операторами та постачальниками туристичних послуг.

Основні поняття й терміни

Договір, оферта, правоспроможність, кредитоспроможність, дієспроможність, преамбула, туристська путівка, туристський ваучер, ваучер, міжнародний туристський ваучер.

Список використаних джерел

1. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства : навч. посіб. / Р. І. Балашова. — Київ : Центр навчальної літератури, 2021. — 184 с.
2. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності : навч. посіб. / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов. — Київ : Центр навчальної літератури, 2017. — 178 с.
3. Гуменюк Г. М. Організація туристичних подорожей : підруч. для студентів / Г. М. Гуменюк. — Івано-Франківськ : НАІР, 2014. — 364 с.
4. Організація туризму : підручник / І. М. Писаревський [та ін.] ; за ред. І. М. Писаревського. — Харків : ХНАМГ, 2008. — 541 с.

5. Про туризм [Електронний ресурс] : Закон України № 742-IV від 15.09.95. — Дата оновлення: 14.07.2020. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.5.2023).
6. Barrows C. W. Introduction to management in the hospitality industry / Barrows C. W., Powers T. F., Reynolds D. E. — Hoboken, New Jersey : Wiley, 2012. — 720 p.

Запитання для самоконтролю

1. Що таке договір?
2. Дайте класифікацію договорів.
3. Які нормативно-правові документи регламентують договірні відносини в туризмі на міжнародному й національному рівнях?
4. Які умови договорів є суттєвими?
5. Які основні розділи має містити кожен договір?
6. Яку роль у договорі відіграють звичайні й випадкові умови?
7. Які існують способи укладання договорів?
8. Чому правильно укладені договори мають важливе значення для досягнення високого рівня якості туристичного обслуговування?
9. Яку попередню роботу й чому треба провести туристичному підприємству перед укладанням договору (контракту)?
10. Розкрийте сутність понять «правоспроможність», «кредитоспроможність» і «дієспроможність».
11. Які умови мають містити договори між ініціативним і рецептивним туроператорами?
12. Які існують види авансових платежів під час розрахунків між підприємствами?
13. Які існують моделі правовідносин між туроператором і турагентом?
14. Що належить до суттєвих умов типового договору надання туристичних послуг?

15. Яку інформацію треба надати туристові під час укладання договору на туристичне обслуговування?
16. Які існують істотні зміни обставин, що беруть до уваги в договірній роботі туристичних підприємств із туристами?
17. Які існують обмеження зміни ціни турпродукту під час укладання договору на туристичне обслуговування?
18. У яких випадках можливе розірвання договору на туристичне обслуговування?
19. Для чого в туристичному обслуговуванні використовують туристський ваучер?
20. Яка різниця між туристським ваучером і туристською путівкою?
21. Яке призначення має міжнародний туристський ваучер?
22. У чому полягає специфіка укладання договорів із готелем, автотранспортним підприємством, залізницею, авіакомпанією, підприємством харчування тощо?

Теми рефератів

1. Партнерські зв'язки й договірні відносини в туризмі.
2. Характеристика договорів, які використовують у туризмі.
3. Правове регулювання туристичної діяльності.
4. Туристична діяльність в Україні: законодавче й правове забезпечення.
5. Туристичний сектор: державне регулювання.

ТЕСТИ

1. У сфері туризму договірні відносини регулюють за нормами міжнародного права, які закріплені в таких документах:

- а) Загальна декларація прав людини (10 грудня 1948 р.);
- б) Міжнародна конвенція з контракту на подорожі (22.10.1970 р.);

- в) Міжнародний пакт про громадянські й політичні права (16 грудня 1966 р.);
- г) Міжнародний пакт про економічні, соціальні й культурні права (16 грудня 1966 р.).

2. Основну частину договору поділяють на специфічні й загальні умови договору. До специфічних належать такі умови:

- а) найменування сторін;
- б) права й обов'язки сторін;
- в) оглядові, тематичні;
- г) юридичні адреси сторін.

3. Договір — це ...

- а) наявність у фірми юридичної підстави займатися продажем туристичних послуг;
- б) погодження двох і більше осіб, яке спрямоване на виникнення, зміну або припинення громадських прав і обов'язків;
- в) правила, умови та дії, необхідні з погляду законності й установленого в державі порядку, якого треба обов'язково дотримуватися під час організації, оформлення й здійснення туристичної поїздки;
- г) погодження, яке встановлює права й обов'язки сторін, що обмежені термінами.

4. Які правові моделі відносин туроператора з турагентами набули найбільшого поширення?

- а) договір комісії (агентські договори або агентські угоди);
- б) договір доручення;
- в) договір купівлі-продажу;
- г) туристський ваучер.

5. Ключовим моментом агентського договору є той факт, що агент (представник) під час виконання договору діє від імені принципала, тобто по суті агентський договір можна порівнювати з ...

- а) туристським ваучером;
- б) договором доручення;
- в) страховим полісом;
- г) контрактом.

6. Претензії турагента або туриста туроператор приймає у строк не пізніше ніж ...

- а) 7 днів після завершення туру;
- б) 14 днів після завершення туру;
- в) 10 днів після завершення туру;
- г) 20 днів після завершення туру.

7. Яким чином розраховують обслуговування в засобах розміщення?

- а) за кількістю днів;
- б) за кількістю годин, проведених у подорожі;
- в) за кількістю ночівель;
- г) за кількістю учасників туристичної групи.

8. Відповідно до Закону України «Про туризм» договір на туристське обслуговування можна укласти шляхом видавання ...

- а) туристського ваучера;
- б) проїзних документів;
- в) екскурсійного купона;
- г) пам'ятки туриста.

9. Які правові джерела національного права, що регламентують договірні відносини, вам відомі?

- а) Директива Ради Європи в галузі організації туристичної діяльності;
- б) Господарський кодекс України;
- в) Загальна декларація прав людини;
- г) Цивільний кодекс України.

10. Туристська путівка — це ...

- а) документ, що підтверджує юридичне право туристичного підприємства продавати туристичні послуги;
- б) результат узгоджених дій осіб, які беруть участь у його укладанні;
- в) документ, що підтверджує факт передачі туристичного продукту;
- г) унікальна система, що поєднує в собі ваучер з офіційним платіжним документом як його невід'ємна частина.

Семінарське заняття № 12 Сутність і види туристичних формальностей

План:

1. Сутність і види туристичних формальностей.
2. Паспортно-візові формальності.
3. Митні формальності й валютний контроль.
4. Медико-санітарні формальності.
5. Формальності безпеки.

Основні поняття й терміни

Туристичні формальності, паспортно-візові формальності, віза, митні формальності, митний контроль, медико-санітарні формальності, вакцинація, страхування, страховий поліс.

Список використаних джерел

1. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства : навч. посіб. / Р. І. Балашова. — Київ : Центр навчальної літератури, 2021. — 184 с.
2. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності : навч. посіб. / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов. — Київ : Центр навчальної літератури, 2017. — 178 с.
3. Гуменюк Г. М. Організація туристичних подорожей : підруч. для студентів / Г. М. Гуменюк. — Івано-Франківськ : НАІР, 2014. — 364 с.
4. Організація туризму : підручник / І. М. Писаревський [та ін.] ; за ред. І. М. Писаревського. — Харків : ХНАМГ, 2008. — 541 с.
5. Barrows C. W. Introduction to management in the hospitality industry / Barrows C. W., Powers T. F., Reynolds D. E. — Hoboken, New Jersey : Wiley, 2012. — 720 p.

Запитання для самоконтролю

1. У чому полягають туристичні формальності?
2. На основі вивчення документів ВТО визначте їхню роль у спрощенні туристичних формальностей.
3. Як впливають туристичні формальності на розвиток міжнародного туризму?
4. У чому полягають особливості паспортно-візових формальностей?
5. Як туристичні підприємства допомагають туристам дотримуватися паспортно-візових формальностей?
6. Розкрийте особливості митних формальностей відповідно до чинного законодавства України.
7. Для чого здійснюють валютний контроль?
8. У чому полягає зміст медико-санітарних формальностей?

Теми рефератів

1. Організація туристичних формальностей під час надання туристичних послуг.
2. Всесвітня туристична організація та її роль у спрощенні туристичних формальностей.
3. Візові формальності в туризмі.
4. Роль і значення Шенгенської угоди в туризмі.
5. Медичні формальності в туризмі.

❓ ТЕСТИ

1. Туристичні формальності — це ...

- а) результат суспільної праці у вигляді туристичних послуг, які задовольняють потреби туристів і підлягають оплаті з їхнього боку;
- б) це комплекс заходів, які разом створюють туристичну поїздку;
- в) правила, умови та дії, необхідні з погляду законності й установленого в державі порядку, якого треба обов'язково дотримуватися

під час організації, оформлення й здійснення туристичної поїздки;

- г) діяльність туристичних операторів з організації і забезпечення створення туристичного продукту, реалізації та надання туристичних послуг щодо виїзного, в'їзного й внутрішнього туризму.

2. Які міжнародні документи щодо спрощення туристичних формальностей вам відомі?

- а) Міжнародний пакт про економічні, соціальні й культурні права (1966 р.);
- б) Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (1965 р.);
- в) Міжнародний пакт про громадянські й політичні права;
- г) Манільська декларація (1980 р.).

3. Які нормативно-правові документи України щодо питань регулювання туристичних формальностей вам відомі?

- а) Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» (від 21 січня 1994 року);
- б) Закон України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 року);
- в) Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» (від 15 квітня 2014 року);
- г) Закон України «Про державний кордон України» (від 4 листопада 1991 року).

4. Яку роль відіграє Всесвітня туристична організація (UNWTO) у спрощенні туристичних формальностей?

- а) розробила рекомендації щодо візових формальностей;
- б) валютні формальності;
- в) паспортні формальності;
- г) усі відповіді правильні.

5. Візи бувають:

- а) одноразові і багаторазові;
- б) спеціальні і неформальні;
- в) лінійні і радіальні;
- г) фешенебельні.

6. Візу на відвідування країни видають на підставі запрошення. Запрошення бувають ...

- а) транзитні;
- б) гарантовані;
- в) соціальні;
- г) гостьові.

7. У яких випадках заяву на видавання візи можуть НЕ прийняти?

- а) якщо паспорт не дійсний упродовж 5 років після запланованої поїздки;
- б) якщо прохач дав помилкові відомості про себе;
- в) якщо віза передбачає транзит через аеропорт;
- г) якщо віза передбачає проходження через одну з країн Шенгенського простору.

8. Яка кількість країн входить до Шенгенської зони (станом на 2023 рік)?

- а) 27; б) 32; в) 21; г) 30.

9. Що передбачає процедура митного контролю?

- а) заповнення візової анкети;
- б) перевірення документів і відомостей;
- в) сплату консульського збору;
- г) перевірення документів і відомостей, необхідних для митного контролю.

10. Санітарні (медичні) формальності — це ...

- а) процедури, пов'язані з перевірянням дотримання встановлених вимог про вакцинацію (щеплення);
- б) рекомендації, покликані зменшити можливість поширення небезпечних інфекцій, зокрема через туризм. Всесвітня організація охорони здоров'я має робочі угоди з Всесвітньою туристичною організацією (UNWTO);
- в) санітарні (медичні) правила, що дають змогу уникнути небезпечних інфекційних захворювань під час подорожі;
- г) посвідчення, що підтверджує вакцинацію його власника проти деяких епідемічних захворювань.

Семінарське заняття № 13 Страхування в туризмі

План:

1. Сутність та основні поняття страхування.
2. Ризики у страхуванні.
3. Загальна характеристика системи страхування.
4. Види страхування в туризмі.
5. Укладання договорів між туристичними підприємствами й страховими компаніями.
6. Ефективність страхування в туризмі.

Основні поняття й терміни

Страхування, страховик, страхувальник, застрахований, вигодонабувач, страховий ринок, страховий інтерес, страхова подія, страховий випадок, страхова вартість, страхова оцінка, страхова премія, збиток, страхове відшкодування, франшиза, обов'язкове страхування, добровільне страхування, державне страхування, комерційне страхування, соціальне страхування, страхування життя, страхування туристів, страхування від нещасних випадків.

Список використаних джерел

1. Вихристенко Б. Правові засади страхування в туризмі / Б. Вихристенко, Н. Опанасюк // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 4. — С. 10–20.
2. Гаталяк О. Страхування у туризмі : навч. посіб. / Оксана Гаталяк, Василь Стецький. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2020. — 114 с.
3. Голод А. Страхування в туристичній діяльності : навч. посіб. : у 2 ч. / Андрій Голод, Юлія Феленчак. — Львів : ЛДУФК, 2016. — Ч. 1. — 156 с.

4. Машина Н.І. Страхування для туристичних підприємств : навч. посіб. / Н.І. Машина. — Київ : Центр навчальної літератури, 2006. — 368 с.
5. Михайлова Н.В. Страхування в туристичному бізнесі : навч.-метод. посіб. / Н.В. Михайлова. — Полтава : ПУЕТ, 2013. — 154 с.
6. Про страхування [Електронний ресурс] : Закон України № 1909-IX від 18.11.2021. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата перегляду: 05.07.2023).
7. Шибаніна О.В. Страхування: дивовижний світ страхування : навч. посіб. / О.В. Шибаніна, Г.М. Рябенко — Миколаїв : МНАУ, 2019. — 225 с.

Запитання для самоконтролю

1. Яку роль відіграє страховий поліс мандрівника?
2. Відвідайте сайти кількох страхових компаній і з'ясуйте, які види страхування вони пропонують туристам для здійснення закордонних поїздок.
3. Що таке соціальне страхування?
4. Які види страхування в туризмі ви знаєте?
5. Які галузі страхування в Україні виділяють згідно із Законом «Про страхування»?
6. У чому полягає головна мета страхування в туризмі?
7. Що таке страхова подія?
8. Що таке страховий поліс мандрівника?
9. Які випадки не належать до страхових?
10. Які випадки вважають страховими випадками? Наведіть приклад.
11. У яких випадках страховик має право відмовити у виплаті відшкодування?
12. Що вам відомо про систему «зеленої карти»?
13. Які додаткові страхові послуги, що застосовують у туризмі, надають страхові компанії?
14. Яку інформацію має містити договір про страхування?

15. За яких умов відбувається припинення дії договору страхування?
16. Назвіть умови медичного страхування.
17. За якими критеріями слід вибирати страхову компанію?

Теми рефератів

1. Особливості правового забезпечення страхування в туризмі.
2. Страхування в туризмі: поняття, види й форми.
3. Особливості соціального страхування.
4. Поліс туристичного страхування як основний страховий документ туриста.
5. Особливості страхування в туризмі в Україні.

❑ ТЕСТИ

1. На які види поділяють страхування з погляду законодавчої бази?

- а) державне і комерційне; в) лінійне і радіальне;
б) обов'язкове і добровільне; г) соціальне і державне.

2. Страхування туристів — це ...

- а) координація туристської діяльності;
б) вид страхування, що забезпечує страховий захист майнових інтересів громадян під час їхніх туристських поїздок, подорожей, шоп-турів та ін.;
в) спрощення туристичних обмінів;
г) усі відповіді правильні.

3. Які види страхування, що застосовують у туризмі, вам відомі?

- а) страхування від нещасних випадків; в) медичне страхування;
г) усі відповіді правильні.
б) страхування відповідальності;

4. Які випадки належать до страхових?

- а) розлад здоров'я;
- б) хронічні захворювання;
- в) умисне завдання собі шкоди;
- г) випадки, які сталися з туристом у стані алкогольного сп'яніння.

5. Взаємодія туристичних підприємств із страховими компаніями здійснюється ...

- а) на основі усних домовленостей;
- б) на основі ваучера;
- в) за договором на туристичне обслуговування;
- г) на договірних засадах.

6. Договір страхування — це ...

- а) документ, за яким одна сторона (туроператор, турагент) за встановлену договором плату зобов'язується забезпечити надання за замовленням іншої сторони (туриста) комплексу туристичних послуг;
- б) документ, який підтверджує акт укладення угоди між страховиком і страхувальником;
- в) письмова заява, яку надають громадяни під час перетину державного кордону органам митного контролю;
- г) форма письмового договору на туристичне або екскурсійне обслуговування.

7. Відповідно до договору страхування страхувальник зобов'язаний ...

- а) інформувати страховика про всі обставини, пов'язані із застрахованим об'єктом і в період укладання договору і впродовж усього терміну його дії;
- б) надати першу домедичну допомогу;

- в) видати страховий поліс;
- г) у разі настання страхового випадку звернутися до медичної установи або викликати швидку медичну допомогу.

8. Які положення належать до основних правил страхування?

- а) координація туристичної діяльності;
- б) спрощення туристичних обмінів і формальностей;
- в) вивчення попиту на туристичні послуги;
- г) порядок визначення страхових сум.

9. За метою медичне страхування поділяють на такі види:

- а) ризикове і накопичувальне;
- б) обов'язкове і добровільне;
- в) лінійне і радіальне;
- в) короткострокове і довгострокове.

Семінарське заняття № 14 Безпека туристичних подорожей

План:

1. Нормативно-правові акти щодо гарантування безпеки туристичних подорожей. Правові норми, що регулюють питання безпеки туристичних подорожей в Україні.
2. Чинники ризику в туризмі та основні заходи щодо нівелювання їх наслідків.
3. Основні правила поведінки туристів.
4. Основні обов'язки туристів щодо дотримання правил поведінки в країні перебування.
5. Основні положення міжнародних документів.

Основні поняття й терміни

Безпека, чинники ризику, інструктаж, правила поведінки, туристична подорож.

Список використаних джерел

1. Александрова С. А. Детермінанти розвитку туризму : колективна монографія / С. А. Александрова, Н. М. Богдан, Л. А. Нохріна ; за заг. ред. І. М. Писаревського ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. — Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. — 159 с.
2. Мальська М. Світовий досвід розвитку туризму : підручник / М. Мальська, Н. Паньків, А. Ховалко. — Київ : Центр навчальної літератури, 2017. — 244 с.
3. Організація туризму : підручник / І. М. Писаревський [та ін.] ; за ред. І. М. Писаревського. — Харків : ХНАМГ, 2008. — 541 с.

4. Павленко Є. Є. Оздоровчий туризм : навч. посіб. для студентів денної форми навчання / Є. Є. Павленко, Г. С. Ільницька, В. О. Павленко. — Харків : НФаУ, 2021. — 114 с.
5. Спортивний туризм : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту : у 2 ч. / Тимошенко Л. О., Лабарткава К. В. — Львів : ЛДУФК, 2012. — Ч. 1. — 150 с.

Запитання для самоконтролю

1. Коли було проведено I Міжнародну конференцію з безпеки туризму та зменшення ризиків у подорожах?
2. Які чинники ризику в туризмі, на вашу думку, найбільш небезпечні з погляду організації безпеки туристичних подорожей?
3. Назвіть основні правила поведінки туристів під час подорожей автобусом.
4. Яке значення для безпеки туристичних подорожей мають такі міжнародні документи, як Хартія туризму і Кодекс туриста, які ухвалила Генеральна асамблея UNWTO у 1986 році (м. Софія, Болгарія)?
5. Яку роль в організації туристичних подорожей відіграє проведення для туристів належних інструктажів із безпеки?

Теми рефератів

1. Міжнародна класифікація туристичних ризиків.
2. Травмонебезпека в контексті організації туристичних подорожей.
3. Міжнародні санітарно-епідемічні правила.
4. Гарантування безпеки різних видів туризму.
5. Роль міжнародних організацій у гарантуванні безпеки туризму.

❓ ТЕСТИ

1. Травмонебезпека як чинник ризику:

- а) поняття комплексне, його розв'язання потребує координації зусиль усіх суб'єктів туризму: країн, суб'єктів туристичного підприємництва (туристичних фірм, підприємств) і власне туристів;
- б) обов'язкове і добровільне;
- в) лінійне і радіальне;
- в) короткострокове і довгострокове.

2. Безпека в туризмі — це ...

- а) поняття комплексне, що потребує координації зусиль усіх суб'єктів туризму: країн, суб'єктів туристичного підприємництва (туристичних фірм, підприємств) і власне туристів;
- б) нематеріальний характер туристичних послуг;
- в) сукупність підприємств, закладів і організацій, які забезпечують виробництво туристичного продукту;
- г) комплекс різноманітних видів послуг, об'єднаних на базі головної мети подорожі, та послуг, які надають у певний термін за визначеним заздалегідь маршрутом і відповідною програмою.

3. У яких міжнародних документах ідеться про безпеку туризму?

- а) статут екскурсовода;
- в) Хартія туризму;
- б) статут ООН;
- г) міжнародний етичний кодекс.

4. Під час подорожей автобусом пасажирам заборонено:

- а) викидати предмети у вікно транспортного засобу;
- б) вступати в полеміку з пасажиром транспортного засобу;
- в) переглядати фотографії;
- г) спати під час руху транспортного засобу.

5. Які чинники ризику вам відомі?

- а) травмонебезпека;
- б) психофізіологічні навантаження;
- в) хімічні чинники впливу;
- г) усі відповіді правильні.

6. Які біологічні чинники впливу вам відомі?

- а) дотримання санітарних норм;
- б) вплив токсичних речовин;
- в) зміни температури навколишнього середовища;
- г) проведення інструктажів із безпеки;

7. Які специфічні чинники ризику в контексті безпеки туризму вам відомі?

- а) підвищена запиленість і загазованість;
- б) підвищений рівень ультрафіолетового випромінювання;
- в) можливість виникнення природних і техногенних катастроф;
- г) фізичні навантаження.

8. Які основні обов'язки туристів щодо дотримання правил поведінки в країні (місці) перебування й формування сприятливого психологічного клімату в групі ви знаєте?

- а) поважати національні й релігійні почуття місцевого населення, так само як і інших осіб, які перебувають у цій країні;
- б) дотримуватися правил поведінки в громадських місцях, а також внутрішніх правил, установлених у закладі країни перебування (готелі і т. д.);
- в) дотримуватися законів і звичаїв країни перебування;
- г) усі відповіді правильні.

9. Які основні положення міжнародних документів із безпеки туристичних подорожей ви знаєте?

- а) захист туристів;
- б) захист будь-якої країни на випадок виникнення проблем, зумовлених розвитком туризму;
- в) просування туризму;
- г) усі відповіді правильні.

10. Детально питання безпеки висвітлено ...

- а) на міжпарламентській конференції з туризму в Гаазі (Нідерланди);
- б) у Гаазькій декларації з туризму;
- в) у Законі України «Про туризм»;
- г) усі відповіді правильні.

11. Коли було проведено I Міжнародну конференцію з безпеки туризму й зменшення ризиків у подорожах?

- а) 1989 р. (Нідерланди);
- б) 1991 р. (Аргентина);
- в) 1986 р. (Бразилія);
- г) 1995 р. (Швеція).

Семінарське заняття № 15 Доступність у туристичній діяльності

План:

1. Сутність і основні поняття доступного туризму.
2. Світова законодавча та правова база доступного туризму.
3. Функціональна структура доступного туризму.
4. Організація доступного середовища.
5. Міжнародний досвід обслуговування осіб з інвалідністю в індустрії гостинності.

Основні поняття й терміни

Інклюзивність, безбар'єрність, доступність, туризм, доступне середовище.

📖 Список використаних джерел

1. Бейдик О. О. Адаптивний туризм: передумови та перспективи розвитку, лідери Духу і Волі : навч. посіб. / О. О. Бейдик, О. І. Топалова. — Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2017. — 402 с.
2. Бейдик О. О. Класифікація та нові типи адаптивного туризму / О. О. Бейдик // Туризм і гостинність в Україні: стан, проблеми, тенденції, перспективи розвитку : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 16 верес. 2014 р. — Черкаси : Брама-Україна, 2014. — С. 8–13.
3. Гринасюк А. Р. Зарубіжний досвід проектування туристичних маршрутів за універсальним дизайном / А. Р. Гринасюк, М. А. Нечипорук, І. В. Єрко // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Географічні науки. — 2019. — № 31 (385). — С. 142–150.

4. Доступність та універсальний дизайн : навч.-метод. посіб. / В.О. Азін [та ін.]; за заг. ред. Л.Ю. Байди, О.В. Краснокової-Еннс. — Київ, 2013. — 128 с.
5. Дрюма О. Безбар'єрне середовище для людей з інвалідністю в Україні: п'ять основних проблем [Електронний ресурс] / Олег Дрюма. — Режим доступу: https://www.irf.ua/bezbarene_seredovische_dlya_lyudey_z_invalidnistyu_v_ukraini_pyat_osnovnikh_problem/ (дата звернення: 05.07.2023).
6. Європейська асоціація доступного туризму (ENAT) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.accessibletourism.org/> (дата звернення: 10.07.2023).
7. Єрко І.В. Теоретичні основи дослідження інклюзивного туризму / І.В. Єрко, А.Р. Гринасюк, О.Г. Курочка // Практика і перспективи розвитку індустрії гостинності України : монографія ; [за заг. ред. Б.М. Мізюка]. — Львів : ЛТЕУ, 2019. — С. 7–22.
8. Інклюзивний туризм як вид реабілітації: сучасні потреби інвалідів / Л.Ю. Науменко [та ін.] // Український вісник медико-соціальної експертизи. — 2015. — № 2. — С. 23–26.
9. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю [Електронний ресурс] : Резолюція Генеральної асамблеї ООН № 61/106, прийнята на шістдесят першій сесії ГА ООН 2006 р. (Конвенцію ратифіковано законом України № 1767-VI від 16.12.2009) . — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_g71 (дата звернення: 10.07.2023).
10. Кучинська І.В. Теоретичні та прикладні аспекти організації туризму для людей з обмеженими можливостями на природоохоронних територіях / І.В. Кучинська // Наук. вісн. НЛТУ України. — 2012. — Т. 22, вип. 13. — С. 98–106.

11. Сільський відпочинок для неповносправних / Волошинський О., Каспрук І., Малинович Л., Сварник М. — Львів : Ліга-Прес, 2011. — 232 с.
12. Посібник з активного відпочинку та туризму для неповносправних [Електронний ресурс] / М. Сварник [та ін.]. — Львів : Т-во «Зелений хрест», [б. р.]. — Режим доступу: http://www.gcs.org.ua/publish/avt_ukr.pdf (дата звернення: 15.5.2023).
13. Теорія і практика організації активного відпочинку та туризму для неповносправних осіб / Волошинський О., Горбацько І., Мачелюх А., Сварник М. — Львів : Простір М, 2009. — 128 с.
14. Mace R. L. Accessible environments: Toward universal design / R. L. Mace. — New York : Van Nostrand Reinhold, 1991. — 44 p.

Запитання для самоконтролю

1. Що таке доступний туризм?
2. Яка роль Всесвітньої туристичної організації (UNWTO) у розвитку інклюзивного туризму?
3. У чому полягає відмінність між поняттями доступного й інклюзивного туризму?
4. Який орган регулює функціонування інклюзивного туризму в Україні на державному рівні?
5. У чому проявляється доступність туризму?
6. Які вимоги щодо доступності існують у сфері туризму й рекреації?
7. Що може допомогти розвинути інклюзивний туризм?
8. Які міжнародні документи у сфері інклюзивного туризму вам відомі?
9. Яким чином, на вашу думку, можна поліпшувати інфраструктуру безбар'єрності й доступності?
10. Тенденції розвитку інклюзивного туризму в Україні.

11. Досвід яких країн щодо безбар'єрності й доступності Україна може використати для розвитку доступного (інклюзивного) туризму?
12. Назвіть етичні особливості поведінки гіда / супровідника особи з інвалідністю?

Теми рефератів

1. Універсальна доступність у міжнародному туризмі.
2. Перспективи розвитку інклюзивного туризму в Україні.
3. Особливості використання міжнародного досвіду для розвитку доступного (інклюзивного) туризму в Україні.
4. Особливості роботи музеїв без бар'єрів у контексті інклюзивного туризму.
5. Сутність і особливості безбар'єрного середовища для осіб з інвалідністю в туризмі.

❑ ТЕСТИ

1. Інклюзивний туризм — це ...

- а) переміщення людей у просторі й у часі не залежно від мети такого переміщення;
- б) це форма туризму, яка містить процес співпраці між різними учасниками у сфері туризму та передбачає надання людям з інвалідністю доступності, включаючи мобільний, візуальний, слуховий і когнітивний складники доступності;
- в) тимчасовий виїзд особи з місця проживання з оздоровчою, пізнавальною, професійно-діловою чи іншою метою без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає;
- г) комплекс заходів, які разом створюють туристичну поїздку (тур) або безпосередньо її стосуються.

2. Які головні чинники впливають на розвиток інклюзивних напрямків у туризмі?

- а) державні і комерційні;
- б) демографічні і правові;
- в) міжнародні і регіональні;
- г) соціальні і функціональні.

3. До міжнародних документів, що регулюють розвиток інклюзивного туризму належить:

- а) Конвенція ООН «Про права людей з інвалідністю»;
- б) Стамбульська конвенція;
- в) Бухарестська конвенція;
- г) Рамсарська конвенція.

4. У чому полягає доступність у музеях?

- а) опис картин шрифтом Брайля;
- б) екскурсії мовою жестів;
- в) використання собак-поводирів;
- г) усі відповіді правильні.

5. Особи з інвалідністю — це ...

- а) особи, які перебувають в місці подорожі менше ніж 24 години (без ночівлі);
- б) особи, які мають стійкі фізичні, розумові, інтелектуальні або сенсорні порушення;
- в) споживачі туристичних послуг з усім різноманіттям їхніх потреб і мотивів поведінки;
- г) особи, які здійснюють подорожі Україною або до інших країн на термін від 24 годин до одного року без здійснення будь-якої оплачуваної діяльності та із зобов'язанням залишити країну або місце перебування в зазначений термін.

6. З якими бар'єрами стикаються особи з інвалідністю в туризмі?

- а) інформаційно-комунікаційні бар'єри;
- б) фізичні бар'єри;
- в) політичні;
- г) географічні.

7. Які засоби використовують в екскурсіях з людьми, які не чують або чують слабо?

- а) аудіовізуальні технічні засоби;
- б) собак-поводирів;
- в) крісло колісне;
- г) планшет.

8. Під час спілкування з особою, яка має порушення слуху, ваше обличчя й мовлення завжди мають бути спрямовані ...

- а) до цієї особи;
- б) до перекладача;
- в) до супровідника;
- г) до поводиря.

9. Національну асамблею людей з інвалідністю України засновано ...

- а) 2005 р.; б) 1992 р.; в) 2001 р.; г) 1998 р.

10. За підсумками оцінювання рівня доступності міст від 2010 року Європейська комісія присуджує нагороду:

- а) Європейська нагорода за доступні міста (Access City Award);
- б) WIPO Global Awards;
- в) Think Global Awards;
- г) International Medis Awards.

Теми для самостійного опрацювання

1. Міжнародні туристичні організації.
2. Турист як суб'єкт сфери туризму.
3. Основні поняття та класифікації туризму.
4. Організація розважальних послуг у туризмі.
5. Мотивація туристичних потреб людини.
6. Характеристика асортименту послуг туристичного підприємства.
7. Класифікація видів туризму, принципи класифікації.
8. Транспортні послуги як складова частина туристичного продукту.
9. Автоматизовані системи бронювання та резервування в туризмі.
10. Роль туристичної політики в розвитку галузі.
11. Органи управління туризмом.
12. Основні положення ліцензування і стандартизації в туризмі.
13. Доступний (інклюзивний) туризм.
14. Організаційно-правова форма туристичного підприємства.
15. Професійна етика й культура обслуговування туристів.
16. Особливості формування й реалізації туристичного продукту.
17. Особливості планування заходів для просування туру.
18. Особливості роботи гіда на туристичному маршруті.
19. Основні правила поведінки туристів на транспорті.
20. Види договорів у туризмі та порядок їх оформлення.
21. Транспортні послуги як складова частина туристичного продукту.
22. Претензійна робота у сфері туризму.
23. Безпека туристичних подорожей.
24. Чинники ризику в туризмі.
25. Класифікація екскурсій: функції та ознаки.
26. Ваучер як основний туристський документ.
27. Роль (значення) туристичних ресурсів у сфері туризму.

28. Основні проблеми розвитку зеленого (сільського) туризму в Україні.
29. Сучасний стан розвитку ринку круїзів.
30. Професійна етика у туристичній діяльності.
31. Професійна майстерність й особистість екскурсовода.
32. Колективні засоби розміщення і їхня характеристика.
33. Особливості організації послуг розміщення в туризмі.
34. Види туристичних подорожей.
35. Особливості організації туристичного обслуговування різних типів споживачів.
36. Особливості страхування в туризмі.
37. Сучасні тенденції туристичного попиту у світі.
38. Вплив COVID-19 на сферу туризму.
39. Роль Всесвітньої туристичної організації в розвитку туризму.
40. Сучасна концепція розвитку сталого туризму.
41. Просування туристичних послуг на ринку.
42. Організація послуг харчування в туризмі.
43. Характеристика основних форм спортивного туризму.
44. Умови ліцензування туристичних послуг.
45. Сучасний стан і тенденції розвитку сталого туризму.
46. Основні види туристичних формальностей.
47. Ризики в туризмі.
48. Особливості організації розважальних послуг у туризмі.
49. Соціальне значення масового розвитку активного туризму.
50. Особливості розвитку міжнародного туризму.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Знання студентів із курсу «Організація туристичних подорожей» оцінюватимуть за системою, яка передбачає поточний, модульний контроль знань та іспит.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Поточний контроль передбачає оцінювання знань студентів під час роботи на семінарських заняттях.

Упродовж 15 семінарських занять студент максимально може набрати **30 балів**. Під час оцінювання знань студентів на семінарських заняттях потрібно враховувати:

- рівень знань базового матеріалу;
- активність під час обговорення питань;
- реферативні доповіді з використанням мультимедійних презентацій;
- самостійне опрацювання додаткових джерел.

Модульний контроль передбачає дві модульні роботи (тестування), виконання яких завершується вивченням матеріалу за змістовими модулями. За кожну модульну роботу студент може набрати максимум 10 балів. Модульна робота містить 20 тестових завдань, кожне з яких оцінюють по 0,5 бала.

Загалом упродовж вивчення дисципліни можна максимально набрати 100 балів, з яких 30 балів — поточний, 20 балів — модульний контроль і 50 балів — іспит.

Оцінювання студентів здійснюють за шкалою **ECTS** (табл. 1).

Таблиця 1

Критерії оцінювання знань і вмінь студентів за національною шкалою та рейтинговою системою оцінювання

Рейтинговий показник	Оцінювання за національною шкалою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка ECTS
90–100	зараховано		5 (відмінно)	A (відмінно)
82–89			4 (добре)	B (дуже добре)
75–81				C (добре)
68–74			3 (задовільно)	D (задовільно)
61–67				E (достатньо)
35–60	не зараховано		2 (незадовільно)	FX (незадовільно)
0–34			–	F (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням)

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Авіаційний перевізник (далі — **авіаперевізник**) — суб'єкт господарювання, який надає послуги з перевезення пасажирів повітряним транспортом: український авіаперевізник — на підставі ліцензії, а також сертифіката експлуатанта, який видала Державіаслужба; іноземний авіаперевізник — на підставі відповідного документа компетентного органу іншої країни, який відповідає положенням міжнародних договорів, що є обов'язковими для України. Термін «авіаперевізник» охоплює працівників, представників і підрядників авіаперевізника, якщо авіаційними правилами України не передбачено інше.

Агротуризм — форма сільського туризму, яка безпосередньо пов'язана із сільським (фермерським) господарством, що одночасно надає послуги з проживання й харчування, ознайомлює із сільськогосподарською діяльністю, традиціями й етнографічними звичаями певного регіону.

Аналогічні готелям засоби розміщування — це засоби розміщування, що складаються з номерів і надають обмежені готельні послуги, зокрема щоденне заправлення ліжок, прибирання кімнат і санвузлів (наприклад, пансіонати, будинки відпочинку, туристичні бази тощо).

Автомобіль легковий — автомобіль, який за своєю конструкцією та обладнанням призначений для перевезення пасажирів із кількістю місць для сидіння не більше ніж дев'ять із місцем водія включно.

Автоматизована система бронювання / глобальна розподільна система (далі — **АСБ / ГРС**) — система, яка забезпечує відображення інформації про розклад рейсів, наявність місць і тарифи

авіаперевізників, за допомогою якої здійснюють бронювання послуг повітряних перевезень.

Агроготель — готель, розташований у сільській місцевості, який має умови для сільськогосподарської діяльності під час відпочинку.

Акватель — готель, облаштований на кораблі, вилученому з експлуатації як транспортний засіб, який перебуває на стаціонарній стоянці.

Апартамент-готель — готель, у якому номерний фонд представлений житловими кімнатами, у складі яких є кухня або функціональна зона з умовами для самостійного готування їжі.

Апартамент — номер із двох і більше житлових кімнат, кухонної ніші, одного повного й одного додаткового санвузлів для гостей; розрахований на проживання однієї — двох осіб. Номер типу «апартамент» містить такі житлові кімнати: спальню, вітальню або їдальню, або кабінет. У номері типу «апартамент» повний санвузол містить умивальник, ванну, душ, унітаз.

Анімація готельна — це додаткова послуга, яку надають заклади розміщення, щоб викликати в клієнтів позитивні емоції, почуття задоволеності від відпочинку та бажання завітати в готель ще раз.

Анімація туристична — це туристична послуга, яку надають під час подорожі й відпочинку, що передбачає залучення туристів до активної участі в анімаційно-розважальних програмах.

База відпочинку — аналогічний готелю засіб розміщення з мінімальними зручностями, зазвичай сезонного функціонування, розташований у рекреаційній зоні, який забезпечує умови для відпочинку.

Ботель — готель цілорічного функціонування, розміщений на невеликому за розміром плавзасобі, який має умови для швартування й технічного обслуговування засобів водного транспорту.

Будинок відпочинку — аналогічний готелю засіб розміщення, зазвичай цілорічного функціонування, розташований у рекреаційній зоні, який забезпечує умови для відпочинку з надаванням послуг оздоровчо-профілактичного характеру в регламентованому режимі.

Багатомісний номер — номер, призначений для розміщування трьох і більше осіб, оснащений односпальними ліжками за кількістю осіб, які проживають у ньому.

Безпека в галузі туризму — сукупність чинників, що характеризують соціальний, економічний, правовий та інший стан забезпечення прав і законних інтересів громадян, юридичних осіб і держави в галузі туризму.

Внутрішнє перевезення — перевезення пасажирів і багажу між пунктами, розташованими на території України.

Ваучер — форма письмового договору на туристичне або на екскурсійне обслуговування.

Віза — спеціальний дозвіл відповідних органів іноземного уряду на в'їзд, виїзд, проживання або проїзд через територію цієї держави.

Віза туристична — це відмітка, яку проставляють дипломатичні представництва іноземних держав у загальногромадянському паспорті і яка дає право громадянину України на тимчасовий в'їзд на територію держави, яка надала візу, для туризму й відпочинку.

Готель — підприємство будь-якої організаційно-правової форми й форми власності, що складається із шести й більше номерів і надає готельні послуги з тимчасового проживання з обов'язковим обслуговуванням.

Гостьовий будинок — аналогічний готелю засіб розміщення з укомплектованими кімнатами та з мінімальними зручностями: здебільшого пропонують сніданок.

Готель-люкс — готель, який має тільки номери типу «люкс» й (або) апартамент, президентський апартамент.

Готель-резиденція — готель-люкс закритого типу, призначений для обслуговування державних посадових осіб.

Готельно-офісний центр — готель, частина приміщень якого не є номерним фондом, а спеціально обладнана для використання як офісу.

Готельна послуга — дії (операції) підприємства з розміщення споживача через надання йому номера (місця) для тимчасового проживання в готелі, а також інша діяльність, пов'язана з розміщенням і тимчасовим проживанням. Готельна послуга складається з основних і додаткових послуг, які надають споживачеві відповідно до категорії готелю.

Гуртожиток — засіб розміщення, як правило, відомчої підпорядкованості, до якої належать житлові кімнати, розташовані за коридорною (блочною) системою, і має умови для самостійного готування їжі з надаванням кухонного обладнання у спільне користування на поверсі.

Групове перевезення — перевезення групи осіб, які мають спільну мету подорожі. Групове перевезення має бути визначене в бронюванні. Мінімальну кількість осіб у групі встановлює авіаперевізник.

Гірський притулок — засіб розміщення, розташований у віддаленій гірській місцевості на туристичному маршруті з активними способами пересування, призначений для короткочасного перебування та відпочинку. (Гірський притулок може бути з охороною або без неї. Для сільської місцевості вживають термін «туристський притулок»).

Дитячий табір — засіб розміщення, як правило, сезонного функціонування для активного відпочинку й оздоровлювання дітей у регламентованому режимі.

Договір чартеру (фрахтування) повітряних суден — договір, за яким одна сторона (фрахтівник) зобов'язується надати другій стороні (фрахтувальникові) за плату всю або частину місткості в одному чи кількох повітряних суднах на один або кілька рейсів для перевезення пасажирів, багажу.

Дуплекс — двоповерховий номер із двох і більше житлових кімнат із внутрішніми стаціонарними сходами й повним санвузлом; розрахований на проживання однієї — двох осіб. У номері типу «дуплекс» повний санвузол містить умивальник, ванну, душ, унітаз.

Двомісний номер з одним двоспальним ліжком — номер, призначений для розміщування двох осіб, оснащений одним двоспальним ліжком. У спеціальній літературі й практичній діяльності широко застосовують аббревіатуру *DBL*, яка походить від англійського слова *double*. Аббревіатуру рекомендовано використовувати в юридичних та інших документах як загальноприйняту у світовій практиці.

Договір на туристичне обслуговування — за договором на туристичне обслуговування одна сторона (туроператор, турагент) за встановлену договором плату зобов'язується надати за замовленням іншої сторони (туриста) комплекс туристичних послуг (туристичного продукту).

Дитячий (дитячо-юнацький) туризм — рекреаційна діяльність дітей та юнацтва, спрямована на задоволення оздоровчих, спортивних і пізнавальних потреб особистості поза місцем постійного проживання й навчання. Туристсько-краєзнавча діяльність є складовою частиною рекреаційної діяльності, тому що охоплює виховний, пізнавальний і спортивно-туристичний види рекреаційної діяльності (крім лікувальної).

Екскурсія — цілеспрямований і запрограмований наочний процес пізнання особистістю навколишнього світу, побудований на поєднанні зорових, слухових та інших вражень, який проходить під керівництвом кваліфікованого фахівця-екскурсовода.

Екскурсант — особа, якій надають послуги з організації подорожей на території України, що не перевищують 24 години, у супроводі фахівця-екскурсовода за задалегідь складеними маршрутами для ознайомлення з пам'ятками історії, культури, природи, музеями, з визначними місцями тощо.

Екскурсійна діяльність — діяльність з організації подорожей, що не перевищують 24 години, у супроводі фахівця-екскурсовода за задалегідь складеними маршрутами для ознайомлення з пам'ятками історії, культури, природи, музеями, визначними місцями тощо.

Екотуризм — це інтегровальний напрям у туристській діяльності. Екологічним туризмом може бути будь-який вид туризму, який реалізують в умовах активного перебування людини в природному середовищі, використовуючи його рекреаційні, пізнавальні й інші ресурси, з урахуванням можливості їх відновлення, збереження й відтворення як на споглядальному, так і на практичному рівні.

Змішане перевезення — перевезення, що здійснюють із використанням різних видів транспорту за одним перевізним документом за участю повітряного транспорту.

Засіб розміщення — будь-який об'єкт, в якому регулярно або час від часу надають послуги з розміщення.

Інтерлайн-угода — угода про взаємне визнання перевізної документації та проведення відповідних взаєморозрахунків.

Кемпінг — засіб розміщення на огороженій території, де розміщення забезпечують у котеджах та/або бунгало, та/або надають місця для розташовування наметів, караванів і караванів-будиночків; територія облаштована санітарно-технічними зручностями загального користування.

Клуб-готель — готель, розташований при клубі, в якому організують дозвілля й надають інші послуги переважно членам клубу.

Конгрес-готель — готель, який має умови для організування й провадження конгрес-заходів. Найпоширенішими видами конгрес-заходів є з'їзди, наради, симпозиуми, виставки, конференції, семінари, ділові зустрічі, переговори.

Конгрес-центр (або бізнес-центр) — заклад, який спеціалізується на організуванні й проведенні конгрес-заходів і надає готельні послуги лише учасникам конгрес-заходів. Найпоширенішими видами конгрес-заходів є з'їзди, наради, симпозиуми, виставки, конференції, семінари, ділові зустрічі, переговори.

Круїз — подорож морем по замкненому маршруту або з радіальними поїздками з портів у внутрішні райони країни.

Круїзне судно — транспортний засіб, на якому надають послуги з тимчасового розміщення в каютах, а також послуги з харчування й розваги під час круїзу.

Курортний готель — готель, розташований на території курорту, який має умови для відпочинку й оздоровлювання.

Кластери — сконцентровані за географічною ознакою групи взаємопов'язаних компаній, спеціалізованих постачальників, постачальників послуг, фірм у відповідних галузях, а також пов'язаних з їх діяльністю організацій (наприклад, університетів, агентств зі стандартизації, торговельних, туристичних, будівельних об'єднань) у певних конкурентних галузях.

Купе — окреме відділення в залізничному пасажирському вагоні на два або чотири спальних місця.

Купе змішане — купе, у яке продають проїзні документи для осіб незалежно від статі.

Купе сімейне — спеціально обладнане купе вагона з місцями для лежання, проїзні документи в яке продають для трьох осіб, що їдуть разом.

Категорія вагона — різновид вагонів для перевезення пасажирів залежно від їх облаштування, кількості місць у вагоні й умов проїзду.

Купе чоловіче (жіноче) — купе, у яке продають проїзні документи лише для осіб чоловічої (жіночої) статі.

Колективні засоби розміщення — це об'єкти, в яких надають місце для ночівлі в кімнаті чи іншому приміщенні, у яких кількість місць повинна перевищувати певний мінімум для груп осіб, більших ніж одна сім'я, а всі місця підлягають єдиному керівництву й оплаті відповідно до встановлених цін.

Люкс — номер із двох і більше житлових кімнат і повного санвузла, розрахований на проживання однієї — двох осіб. Номер типу «люкс»

містить такі житлові кімнати: спальню, вітальню або кабінет. У номері типу «люкс» повний санвузол містить умивальник, ванну або душ, унітаз.

«Ліжко та сніданок» — тариф, до якого включено вартість послуг із тимчасового розміщення й сніданку. Сніданок організують, як правило, за типом шведського столу. У спеціальній літературі й практичній діяльності широко застосовують аббревіатуру *B&B*, яка походить від англійських слів *bed and breakfast*.

Ліцензування — засіб державного регулювання провадження видів господарської діяльності, спрямований на забезпечення безпеки й захисту економічних і соціальних інтересів держави, суспільства, прав і законних інтересів, життя та здоров'я людини, екологічної безпеки й охорони навколишнього природного середовища.

Лікувально-оздоровчий туризм — це самостійна або організована подорож до курортних місцевостей для оздоровлення, лікування чи реабілітації.

Міжнародне перевезення — перевезення, під час якого пункт відправлення й пункт призначення, незалежно від того, чи є перерва в перевезенні або перевантаження, розташовані або на території двох різних країн, або на території однієї країни, якщо узгоджену зупинку передбачено на території іншої країни.

Місце відправлення — пункт, зазначений у квитку, з якого починається перевезення пасажирів та/або багажу.

Місце призначення — пункт, зазначений у квитку, у якому закінчується перевезення пасажирів та/або багажу.

Музей — історично обумовлений багатофункціональний інститут соціальної пам'яті, через який реалізують суспільну потребу у відборі, збереженні й репрезентації специфічних груп об'єктів — культурно-історичних і природничо-наукових цінностей.

Мотель — готель, розташований за межами міста вздовж автошляху, як правило, в одно-, двоповерховій будівлі або в частині будівлі

з окремим входом, який має умови для паркування й технічного обслуговування автомобілів.

Напівпансіон — тариф, до якого додано вартість послуг із тимчасового розміщення й дворазового харчування на вибір — сніданок, обід або вечеря. У спеціальній літературі й практичній діяльності широко застосовують аббревіатуру *НВ*, яка походить від англійських слів *half board*. Аббревіатуру рекомендовано використовувати в юридичних та інших документах як загальноприйняту у світовій практиці.

Напівлюкс; студіо — номер з однієї житлової кімнати з плануванням, яке дає змогу використовувати частину приміщення як вітальню або місце для готування та споживання їжі, і повного санвузла; розрахований на проживання однієї — двох осіб. У номерах типу «напівлюкс» повний санвузол містить умивальник, ванну або душ й унітаз.

Номер другої категорії — номер з однієї житлової кімнати й неповного санвузла; розрахований на проживання однієї — двох осіб. У номерах другої категорії неповний санвузол містить умивальник й унітаз.

Номер третьої категорії — номер з однієї житлової кімнати й неповного санвузла; розрахований на проживання трьох і більше осіб. У номерах третьої категорії неповний санвузол містить умивальник й унітаз.

Номер четвертої категорії — номер з однієї житлової кімнати з умивальником; розрахований на проживання трьох і більше осіб.

Номер п'ятої категорії — номер з однієї житлової кімнати без санітарно-технічних зручностей, розрахований на проживання трьох і більше осіб. У готелях й аналогічних засобах розміщення, що мають номери п'ятої категорії, санвузол розміщено в коридорі.

Одномісний номер — номер, призначений для розміщення однієї особи й оснащений одним односпальним ліжком. У спеціальній літературі й практичній діяльності широко застосовують аббревіатуру

SNGL, яка походить від англійського слова *single*. Аббревіатуру рекомендовано використовувати в юридичних та інших документах як загальноприйняту у світовій практиці.

Палац-готель — готель, розташований у будівлі, яка є історико-архітектурною пам'яткою палацової або замкової архітектури. В окремих країнах цей тип має характерну назву, наприклад у Франції — шато, в Іспанії — парадор.

Пансіонат — аналогічний готелю засіб розміщення оздоровлювального призначення, розташований у заміській або в рекреаційній зоні з регламентованим режимом харчування й відпочинку. Пансіонат із лікуванням — пансіонат, який має умови для надавання медичних і профілактичних послуг та лікування.

Профілакторій — аналогічний готелю засіб розміщення, як правило, відомчого підпорядкування, призначений для організування відпочинку й загального оздоровлювання, який має умови для надавання послуг профілактичного лікування професійних хвороб.

Посадковий талон — документ (паперовий або мобільний), який підтверджує право пасажира на посадку до повітряного судна, його надають на підставі реєстрації пасажира на рейс.

Повітряне перевезення — перевезення пасажирів і багажу, що здійснює повітряне судно на підставі договору повітряного перевезення. Перевезення може бути міжнародним або внутрішнім.

Пасажир трансферний — пасажир, якого згідно з договором повітряного перевезення доправляють у пункт трансферу (пересадки) одним рейсом, а далі перевозять іншим рейсом того самого або іншого авіаперевізника.

Президентський апартамент — номер із трьох і більше житлових кімнат, мінікухні або кухонної ніші, одного повного й одного чи більше додаткових санвузлів для гостей, розрахований на проживання

однієї — двох осіб. Номер типу «президентський апартамент» містить такі житлові кімнати: спальня, кабінет, вітальня або їдальня. У номері типу «президентський апартамент» повний санвузол містить умивальник, ванну або джакузі, душ, унітаз, біде.

Повний пансіон — тариф, до якого входить ціна послуг тимчасового розміщення та не менше як триразового харчування — сніданок, обід, вечеря. У спеціальній літературі й практичній діяльності широко застосовують абревіатуру *FB*, яка походить від англійських слів *full board*.

Поїзд пасажирський — поїзд, сформований із вагонів, призначених для перевезення пасажирів, багажу й вантажобагажу. Залежно від швидкості, поїзди можуть бути пасажирськими, швидкими, прискореними, швидкісними, високошвидкісними. До складу пасажирського поїзда можуть також входити вагони зі спеціальним обладнанням, що належать до пасажирських. Виокремлюють денні й нічні поїзди.

Поїзд спеціальний — додатковий пасажирський поїзд, призначений для перевезення груп пасажирів на замовлення юридичної або фізичної особи.

Поїзд підвищеного комфорту — пасажирський поїзд, сформований із вагонів типової або спеціальної конструкції, яким присвоєна категорія підвищеного комфорту.

Подорож — це переміщення людей у просторі і в часі незалежно від мети такого переміщення.

Просування туристичного продукту — комплекс заходів, спрямованих на створення й підготовку до реалізації туристичного продукту чи туристичних послуг (організація рекламно-ознайомлювальних подорожей, участь у спеціалізованих виставках, ярмарках, видання каталогів, буклетів тощо).

Ручна поклажа — особисті предмети або речі пасажирів, які перевозять разом із ними.

Рейс — політ повітряного судна (за розкладом або поза розкладом), який виконують в одному напрямку від початкового пункту відправлення до кінцевого пункту призначення маршруту.

Регулярні пасажирські перевезення — перевезення пасажирів на автобусному маршруті загального користування за умовами, визначеними в паспорті маршруту, який затвердили в установленому порядку органи виконавчої влади й органи місцевого самоврядування або уповноважені органи договірних сторін у разі міжнародних перевезень.

Регулярні спеціальні пасажирські перевезення — перевезення певних категорій пасажирів (працівників підприємств, школярів, студентів, туристів, екскурсантів та інших) на автобусному маршруті за умовами, визначеними в паспорті маршруту, який затвердили в установленому порядку замовник транспортних послуг або уповноважені органи договірних сторін у разі міжнародних перевезень.

Розміщення без харчування — тариф, до якого уведено лише вартість послуг із тимчасового розміщення. У спеціальній літературі й практичній діяльності широко застосовують аббревіатуру *ОА*, яка походить від англійських слів *only accommodation*. Аббревіатуру рекомендовано використовувати в юридичних та інших документах у світовій практиці.

Санаторій — готель, розташований на території курорту або рекреаційної зони, який забезпечує надавання послуг лікування в регламентованому режимі. Види санаторіїв: дитячий — для дітей від 6 до 18 років, для дітей з батьками; однопрофільний; багатопрофільний; спеціалізований.

Стандарт; номер першої категорії — номер з однієї житлової кімнати й повного санвузла, розрахований на проживання однієї — двох осіб. У номерах типу «стандарт» повний санвузол містить умивальник, ванну або душ й унітаз.

Суміжні номери — два і більше номерів, сполучені між собою двома, які можуть мати спільний передпокій, спільний чи окремі санвузли.

Стандартизація — це діяльність, що полягає в установленні положень для загального й неодноразового використання щодо наявних чи потенційних завдань і спрямована на досягнення оптимального ступеня впорядкованості в певній сфері.

Сертифікація — процедура, за допомогою якої визнаний в установленому порядку орган документально засвідчує відповідальність продукції, систем якості, систем управління якістю, систем управління довкіллям.

Спеціалізовані засоби розміщування — це засоби розміщування, що можуть бути безприбутковими, мають єдине керівництво, надають мінімум готельних послуг (крім щоденного заправлення ліжок), не обов'язково мають номери, а можуть мати одиниці житлового типу або колективні спальні приміщення, і, крім розміщування, виконують ще яку-небудь функцію (наприклад, лікування, оздоровлювання, соціальної допомоги, транспортування тощо).

Сільський туризм — відпочинковий вид туризму, що передбачає тимчасове перебування туристів у сільській місцевості (селі).

Сільський зелений туризм — відпочинковий вид сільського туризму, пов'язаний із перебуванням туристів у власному житловому будинку сільського господаря, окремому (гостьовому) будинку або на території особистого селянського (фермерського) господарства.

Супутні туристичні послуги й товари — послуги й товари, призначені для задоволення потреб споживачів, надання та виробництво яких несуттєво скоротиться без їх реалізації туристам.

Спортивний туризм — вид туристсько-спортивної діяльності, спрямований на поліпшення фізичних, психічних, духовних сил людини, удосконалення її туристської майстерності, основною формою

- проведення якого є похід (подорож) або змагання з видів туризму, і регламентований вимогами Єдиної спортивної класифікації України.
- Табір праці й відпочинку** — засіб розміщення сезонного функціонування, який має умови для здійснювання в регламентованому режимі певної діяльності під час відпочинку.
- Туристична база** — аналогічний готелю засіб розміщення, розташований на туристичному маршруті з активними способами пересування туристів, що має умови для харчування й організування активного відпочинку в регламентованому режимі. Туристичними маршрутами з активними способами пересування туристів є гірський, лижний, водний, пішохідний маршрути.
- Туристичний комплекс** — аналогічний готелю засіб розміщення з двох або більше будівель, у якому забезпечують надавання комплексу послуг: переважно надають послуги харчування, торгівлі, зв'язку й розважальні послуги. Види туристичних комплексів: туристично-оздоровчий комплекс, спортивно-оздоровчий комплекс, дитячий оздоровчий комплекс, лікувально-оздоровчий комплекс.
- Туристичний потяг** — транспортний засіб, на якому під час подорожі за туристичним маршрутом забезпечують розміщення в купе залізничних вагонів, а також надають послуги харчування в спеціально обладнаному вагоні-ресторані.
- Туристичний регіон (дестинація)** — територія, яка має велику мережу спеціальних споруд і послуг, необхідних для організації відпочинку, навчального процесу або оздоровлення.
- Туристично-екскурсійне обслуговування** — діяльність підприємств і організацій, спрямована на задоволення потреб населення й іноземних громадян у туристичних та екскурсійних послугах.
- Транскордонне співробітництво** — будь-які спільні дії, спрямовані на посилення й поглиблення добросусідських відносин між територіальними громадами або органами влади, що перебувають під

юрисдикцією двох або кількох сторін, а також укладання будь-яких необхідних для цього угод або досягнення домовленостей.

Тур — комплекс різноманітних видів послуг, об'єднаних на базі головної мети подорожі, які надають у певний термін за визначеним заздалегідь маршрутом і відповідною програмою.

Туризм — тимчасовий виїзд особи з місця проживання з оздоровчою, пізнавальною, професійно-діловою чи іншою метою без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає.

Турист — особа, яка здійснює подорож Україною або до іншої країни з не забороненою законом країни перебування метою на термін від 24 годин до одного року без здійснення будь-якої оплачуваної діяльності та із зобов'язанням залишити країну або місце перебування в зазначений термін.

Туристична індустрія — сукупність підприємств матеріального виробництва й нематеріальної сфери, що забезпечує виробництво, розподіл, обмін і споживання туристичних послуг, освоєння та експлуатацію туристичних ресурсів, а також створення матеріальної бази туризму.

Туристичний продукт — попередньо розроблений комплекс туристичних послуг, який поєднує не менше ніж дві такі послуги, що реалізують або пропонують для реалізації за визначеною ціною, до складу якого входять послуги перевезення, послуги розміщення та інші туристичні послуги, не пов'язані з перевезенням і розміщенням (послуги з організації відвідувань об'єктів культури, відпочинку й розваг, реалізації сувенірної продукції тощо).

Туристичні агенти (турагенти) — юридичні особи, створені згідно із законодавством України, а також фізичні особи — суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють посередницьку діяльність із реалізації туристичного продукту туроператорів і туристичних послуг інших суб'єктів туристичної діяльності, а

також посередницьку діяльність щодо реалізації характерних та супутніх послуг.

Туристичні оператори (туроператори) — юридичні особи, створені згідно із законодавством України, для яких виключною діяльністю є організація і забезпечення створення туристичного продукту, реалізація та надання туристичних послуг, а також посередницька діяльність із надання характерних і супутніх послуг і які в установленому порядку отримали ліцензію на туроператорську діяльність.

Туристичні ресурси України — це пропонувані або такі, які можна пропонувати, туристичні пропозиції на основі та з використанням об'єктів державної, комунальної чи приватної власності.

«Усе враховано» — тариф, до якого додано вартість послуг із тимчасового розміщення, харчування й напоїв, а також користування усіма іншими наявними зручностями й послугами в засобі розміщення. У спеціальній літературі й практичній діяльності широко застосовують аббревіатуру *All*, яка походить від англійських слів *all inclusive*. Аббревіатуру рекомендовано використовувати в юридичних та інших документах як загальноприйняту у світовій практиці.

Флотель — спеціально обладнане комфортабельне судно, яке використовують як плавучий готель, у якому забезпечують надавання послуг активного відпочинку й розважання; може мати умови для проведення конгрес-заходів.

Фірмовий поїзд — поїзд, сформований із вагонів, яким присвоєна категорія фірмових. У разі потреби в складі фірмового поїзда можуть бути нефірмові вагони.

Хостел; молодіжний готель — готель, у якому номери, розташовані зазвичай за коридорною або блоковою системою, що має умови для самостійного готування їжі та санітарно-технічні зручності на поверсі або в блоці; може організовувати харчування в закладі ресторанного господарства.

Характерні туристичні послуги й товари — послуги й товари, призначені для задоволення потреб споживачів, надання та виробництво яких суттєво скоротиться без їх реалізації туристам.

Чартерне повітряне перевезення — нерегулярне повітряне перевезення, що здійснюють на підставі договору чартеру (фрахтування), за яким авіаперевізник надає фрахтівникові або фрахтівникам за плату визначену кількість місць або всю місткість повітряного судна на один або декілька рейсів для перевезення пасажирів, багажу, вантажу або пошти, що вказує фрахтівник маршруту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агафонова Л. Г. Туризм, готельний та ресторанний бізнес: ціноутворення, конкуренція, державне регулювання : навч. посіб. / Л. Г. Агафонова, О. Є. Агафонова. — Київ : Знання, 2017. — 358 с.
2. Александрова С. А. Детермінанти розвитку туризму : колективна монографія / С. А. Александрова, Н. М. Богдан, Л. А. Нохріна ; за заг. ред. І. М. Писаревського ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. — Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. — 159 с.
3. Аріон О. В. Організація транспортного обслуговування туристів : навч. посіб. / О. В. Аріон. — Київ : Альтерпрес, 2008. — 192 с.
4. Архіпов В. В. Організація ресторанного господарства : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / В. В. Архіпов. — Київ : Центр навчальної літератури, 2007. — 280 с.
5. Бабарицька В. Екскурсознавство і музеєзнавство : навч. посіб. / В. Бабарицька, А. Короткова, О. Малиновська. — Київ : Альтерпрес, 2012. — 444 с.
6. Бабарицька В. К. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи, сервісне забезпечення турпродукту : навч. посіб. / В. К. Бабарицька, О. Ю. Малиновська. — Київ : Альтерпрес, 2004. — 288 с.
7. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства : навч. посіб. / Р. І. Балашова. — Київ : Центр навчальної літератури, 2021. — 184 с.
8. Бейдик О. О. Адаптивний туризм: передумови та перспективи розвитку, лідери Духу : навч. посіб. / О. О. Бейдик. — Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2017. — 402 с.

9. Бейдик О. О. Класифікація та нові типи адаптивного туризму / О. О. Бейдик // Туризм і гостинність в Україні: стан, проблеми, тенденції, перспективи розвитку : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 16 верес. 2014 р. — Черкаси : Брама-Україна, 2014. — С. 8–13.
10. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування : монографія / О. О. Бейдик. — Київ : Вид-во Київ. ун-ту, 2001. — 395 с.
11. Бейдик О. О. Словник-довідник з географії туризму, рекреації та рекреаційної географії / О. О. Бейдик. — Київ : Палітра, 1997. — 130 с.
12. Бойко М. Г. Організація готельного господарства : підручник / М. Г. Бойко, Л. М. Гопкало. — Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. — 494 с.
13. Борисова О. В. Спеціалізований туризм : навч. посіб. для студентів закл. вищої освіти спец. «Туризм» / О. В. Борисова. — Київ : Кондор, 2020. — 360 с.
14. Ващишин М. Правове регулювання туристичної діяльності : навч.-метод. посіб. / М. Ващишин. — Львів : ПП Сорока Т. Б., 2014. — 168 с.
15. Вихристенко Б. Правові засади страхування в туризмі / Б. Вихристенко, Н. Опанасюк // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 4. — С. 10–20.
16. Волошин І. М. Туристичні ресурси України з атласом туристичних мандрівок : довід. вид. / І. М. Волошин, Л. Ю. Матвійчук, К. В. Ненько. — Львів : ЛДУФК, 2015. — 437 с.
17. Всесвітня туристична організація [Електронний ресурс]. — URL: <https://www.unwto.org/> (дата перегляду: 05.07.2023).
18. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності : навч. посіб. / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов. — Київ : Центр навчальної літератури, 2017. — 178 с.

19. Галасюк С. С. Проблеми категоризації мотелів в Україні / С. С. Галасюк // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. — 2016. — Вип. 18(1). — С. 88–91.
20. Гаталяк О. М. Страхування у туризмі : навч. посіб. / О. М. Гаталяк, В. В. Стецький. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2020. — 114 с.
21. Герасименко В. Г. Організація транспортних подорожей і перевезень туристів : навч. посіб. / В. Г. Герасименко, А. В. Замкова. — Харків : Бурун Книга, 2011. — 112 с.
22. Голод А. Страхування в туристичній діяльності : навч. посіб. : у 2 ч. / Андрій Голод, Юлія Феленчак. — Львів : ЛДУФК, 2016. — 156 с.
23. Гонтаржевська Л. І. Ринок туристичних послуг в Україні / Л. І. Гонтаржевська. — Донецьк : Східний видавничий дім, 2008. — 180 с.
24. Гончарова І. В. Маркетинг туризму : навч. посіб. / І. В. Гончарова. — Київ : Кондор, 2016. — 385 с.
25. Гринасюк А. Р. Зарубіжний досвід проектування туристичних маршрутів за універсальним дизайном / А. Р. Гринасюк, М. А. Нечипорук, І. В. Єрко // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Географічні науки. — 2019. — № 31(385). — С. 142–150.
26. Гринів О. Філософія туризму : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Олег Гринів. — Львів : ЛДУФК, 2017. — 191 с.
27. Гуменюк Г. М. Організація транспортних подорожей : підруч. для студентів / Г. М. Гуменюк. — Івано-Франківськ : Плай, 2008. — 210 с.
28. Гуменюк Г. М. Організація туристичних подорожей : навч.-метод. посіб. / Г. М. Гуменюк. — Івано-Франківськ : НАІР, 2014. — 364 с.
29. Державне агентство розвитку туризму [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.tourism.gov.ua/> (дата перегляду: 05.07.2023).
30. Дмитрук О. Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу : навч. посіб. / О. Ю. Дмитрук. — Київ : Альтерпрес, 2004. — 192 с.

31. Дмитрук О.Ю. Спортивно-оздоровчий туризм / О.Ю. Дмитрук, В.Ю. Щур. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — Київ : Альтерпрес, 2008. — 280 с.
32. Доступність та універсальний дизайн : навч.-метод. посіб. / В. О. Азін [та ін] ; за заг. ред. Л. Ю. Байди, О. В. Красюкової-Еннс. — Київ, 2013. — 128 с.
33. Дрюма О. Безбар'єрне середовище для людей з інвалідністю в Україні: п'ять основних проблем [Електронний ресурс] / Олег Дрюма. — URL: https://www.irf.ua/bezbarerne_seredovische_dlya_lyudey_z_invalidnistyu_v_ukraini_pyat_osnovnikh_problem/
34. ДСТУ 4268:2003. Послуги туристичні. Засоби розміщування. Загальні вимоги. — [Чинний від 2004–07–01]. — Київ : Держспоживстандарт України, 2004. — 14 с. — (Національний стандарт України).
35. ДСТУ 4527:2006. Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення — [Чинний від 2006–10–01]. — Київ : Держспоживстандарт України, 2006. — 28 с. — (Національний стандарт України).
36. ДСТУ ISO 9000:2015. Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів (ISO 9000:2015 IDT) — [Чинний від 2016–01–07]. — Київ : Держспоживстандарт України, 2008. — 36 с. — (Національний стандарт України).
37. ДСТУ ISO 9000:2017. Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів (ISO 9000:2015 IDT). — [Чинний від 2008–01–01]. — Київ : Держспоживстандарт України, 2008. — 36 с. — (Національний стандарт України).
38. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Л. П. Дядечко. — Київ : Центр навчальної літератури, 2007. — 224 с.
39. Європейська асоціація доступного туризму (ENAT) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.accessibletourism.org/> (дата звернення: 05.07.2023).

40. Єрко І. В. Теоретичні основи дослідження інклюзивного туризму / І. В. Єрко, А. Р. Гринасюк, О. Г. Курочка // Практика і перспективи розвитку індустрії гостинності України : монографія ; [за заг. ред. Б. М. Мізюка]. — Львів : ЛТЕУ, 2019. — С. 7–22.
41. Забалдіна Ю. Б. Маркетинг туристичного підприємства : навч. посіб. / Ю. Б. Забалдіна. — Київ : Вид-во ФПУ, 2002. — 196 с.
42. Інклюзивний туризм як вид реабілітації: сучасні потреби інвалідів / Л. Ю. Науменко [та ін.] // Український вісник медико-соціальної експертизи. — 2015. — № 2. — С. 23–26.
43. Історія екскурсійної діяльності в Україні : навч. посіб. для вузів / В. К. Федорченко [та ін.]. — Київ : Кондор, 2009. — 163 с.
44. Касинець О. В. Основи музеєзнавства : конспект лекцій / О. В. Касинець. — Вінниця : МДУ, 2012. — 79 с.
45. Килимистий С. М. Анімація в туризмі : навч. посіб. / С. М. Килимистий. — Київ : Вид-во ФПУ, 2007. — 188 с.
46. Кифяк В. Ф. Організація туризму : навч. посіб. / В. Ф. Кифяк. — Чернівці : Книги-XXI, 2008. — 344 с.
47. Кіптенко В. К. Організація екскурсійних послуг : підручник / В. К. Кіптенко, О. Ю. Малиновська. — Херсон, 2018. — 518 с.
48. Козловський Є. В. Правове регулювання туристичної діяльності : навч. посіб. / Є. В. Козловський. — Київ : Центр навчальної літератури, 2015. — 272 с.
49. Колотуха О. В. Дитячо-юнацький туризм в Україні як територіальна соціально-економічна система: проблеми та перспективи розвитку : дис. ... канд. геогр. наук : 11.00.02 / Колотуха Олександр Васильович. — Київ, 2004. — 257 с.
50. Круль Г. Я. Основи готельної справи : навч. посіб. / Г. Я. Круль. — Київ : ЦУЛ, 2011. — 368 с.
51. Кузнецова Н. М. Регіональний вимір розвитку туристичного та готельного бізнесу : монографія / Н. М. Кузнецова, С. Г. Нездоймінов. — Одеса : Астропринт, 2010. — 256 с.

52. Кучинська І. В. Теоретичні та прикладні аспекти організації туризму для людей з обмеженими можливостями на природоохоронних територіях / І. В. Кучинська // Науковий вісник НЛТУ України. — 2012. — Т. 22, вип. 13. — С. 98–106.
53. Лиман С. І. Історія туризму : навч. посіб. для студентів спец. 242 «Туризм» / С. І. Лиман, А. Ю. Парфіненко, І. С. Посохов. — Суми : Університетська книга, 2018. — 371 с.
54. Лук'янов В. О. Організація готельно-ресторанного обслуговування : навч. посіб. / В. О. Лук'янов, Г. Б. Мунін. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — Київ : Кондор, 2012. — 346 с.
55. Лук'янова Л. Г. Уніфіковані технології готельних послуг : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Л. Г. Лук'янова, Т. Т. Дорошенко, І. М. Мініч ; за ред. В. К. Федорченка. — Київ : Вища шк., 2001. — 237 с.
56. Любіцева О. О. Методика розробки турів : навч. посіб. / О. О. Любіцева. — Київ : Альтерпрес, 2003. — 104 с.
57. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) : навч. посіб. — 2-е вид., переробл. та доповн. — Київ : Альтерпрес, 2003. — 436 с.
58. Любіцева О. О. Туризмознавство: вступ до фаху : підручник / О. О. Любіцева, В. К. Бабарицька. — Київ : Київ. ун-т, 2008. — 335 с.
59. Мальська М. Світовий досвід розвитку туризму : підручник / М. Мальська, Н. Паньків, А. Ховалко. — Київ : Центр навчальної літератури, 2017. — 244 с.
60. Мальська М. П. Готельний бізнес: теорія і практика : підручник / М. П. Мальська, І. Г. Пандяк. — Київ : Центр навчальної літератури, 2010. — 472 с.
61. Мальська М. П. Організація та планування діяльності туристичних підприємств: теорія та практика : навч. посіб. / М. П. Мальська, О. Ю. Бордун. — Київ : Центр навчальної літератури, 2011. — 310 с.

62. Мальська М. П. Організація туристичного обслуговування : підручник / М. П. Мальська, І. Г. Пандак, Ю. С. Занько. — Київ : Знання, 2011. — 366 с.
63. Мальська М. П. Основи туристичного бізнесу : навч. посіб. / М. П. Мальська, В. В. Худо, В. І. Цибух. — Київ : Центр навчальної літератури, 2004. — 185 с.
64. Мальська М. П. Планування діяльності туристичних підприємств : навч. посіб. / М. П. Мальська, О. Ю. Бордун. — Київ : Знання, 2005. — 241 с.
65. Машина Н. І. Страхування для туристичних підприємств : навч. посіб. / Н. І. Машина. — Київ : Центр навчальної літератури, 2006. — 368 с.
66. Медвідь Л. І. Організація транспортних послуг : конспект лекцій дисципліни / Л. І. Медвідь. — Мукачево : МДУ, 2013. — 77 с.
67. Менеджмент готельно-ресторанного бізнесу : навч. посіб. / Г. Б. Мунін [та ін.] ; за ред. М. М. Поплавського, О. О. Гаца. — Київ : Кондор, 2008. — 460 с.
68. Михайліченко Г. І. Туроперейтинг : підручник / Г. І. Михайліченко. — Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. — 304 с.
69. Михайлова Н. В. Страхування в туристичному бізнесі : навч.-метод. посіб. / Н. В. Михайлова. — Полтава : ПУЕТ, 2013. — 154 с.
70. Міжнародна асоціація повітряного транспорту [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.iata.org/> (дата перегляду: 05.07.2023).
71. Нездоймінов С. Г. Туризм як фактор регіонального розвитку : методологічний аспект та практичний досвід : монографія / С. Г. Нездоймінов. — Одеса : Астропринт, 2009. — 304 с.
72. Нечаюк Л. І. Готельно-ресторанний бізнес: менеджмент : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Л. І. Нечаюк, Н. О. Нечаюк. — 3-тє вид. — Київ : ЦУЛ, 2009. — 344 с.

73. Організація готельного господарства : навч. посіб. / за ред. О. М. Головка. — Ужгород, 2011. — 247 с.
74. Організація готельного господарства : навч. посіб. / за ред. О. М. Головка. — Київ : Кондор, 2012. — 338 с.
75. Організація екскурсійної діяльності : опорний конспект лекцій / уклад. О. О. Каролоп. — Київ : Видав. центр КНТЕУ, 2002. — 45 с.
76. Організація туризму : підручник / за ред. І. М. Писаревського. — Харків : ХНАМГ, 2008. — 541 с.
77. Павленко Є. Є. Оздоровчий туризм : навч. посіб. для студентів денної форми навчання / Є. Є. Павленко, Г. С. Ільницька, В. О. Павленко. — Харків : НФаУ, 2021. — 114 с.
78. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей : навч. посіб. / Б. П. Пангелов. — Київ : Академвидав, 2010. — 248 с.
79. Пелішенко В. Н. Маркетинговий менеджмент : навч. посіб. / В. П. Пелішенко. — Київ : Центр навчальної літератури, 2003. — 200 с.
80. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства : підручник / С. Ф. Покропивний [та ін.]. — 2-ге вид., переробл. та доповн. — Київ : КНЕУ, 2005. — 528 с.
81. Посібник з активного відпочинку та туризму для неповносправних [Електронний ресурс] / М. Сварник [та ін.]. — Львів : Т-во «Зелений хрест», [б. р.]. — Режим доступу: http://www.gcs.org.ua/publish/avt_ukr.pdf (дата звернення: 15.5.2023).
82. Правик Ю. М. Маркетинг туризму : підручник / Ю. М. Правик. — Київ : Знання, 2008. — 303 с.
83. Правила перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України [Електронний ресурс] : наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 27 грудня 2006 р. № 1196. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0310-07#Text> (дата звернення: 15.07.2023).

84. Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів і багажу: авіаційні правила України [Електронний ресурс] : наказ Державіаслужби України від 26.11.2018 № 1239. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0141-19#Text> (дата звернення: 15.07.2023).
85. Про автомобільний транспорт [Електронний ресурс] : Закон України від 5.05.2001 № 2344-III. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14#Text> (дата звернення: 15.07.2023).
86. Про затвердження Правил оформлення віз для в'їзду в Україну і транзитного проїзду через її територію [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 1.03.2017 № 118. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/118-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.07.2023).
87. Про затвердження форм державної статистичної звітності з питань туризму та інструкцій щодо їх заповнення [Електронний ресурс] : наказ Держкомстату України. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0182-98#Text> (дата звернення: 05.07.2023).
88. Про ліцензування видів господарської діяльності [Електронний ресурс] : Закон України від 2.03.2015 № 222-VIII. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text> (дата звернення: 05.07.2023).
89. Про музеї та музейну справу : Закон України від 29.06.1995 № 249/95-ВР. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.11.2023).
90. Про стандартизацію [Електронний ресурс] : Закон України від 5.06.2014 1315-VII. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18#Text> (дата звернення: 5.07.2023).
91. Про транспорт [Електронний ресурс] : Закон України від 10.11.94 № 232/94-ВР. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата перегляду: 05.07.2023).

92. Про туризм [Електронний ресурс] : Закон України від 15.09.95 № 742-IV. — Дата оновлення: 14.07.2020. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.5.2023).
93. Пуцентейло П. Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва : навч. посіб. для студентів ВНЗ / П. Р. Пуцентейло. — Київ : Центр навчальної літератури, 2007. — 344 с.
94. Рутинський М. Й. Музеезнавство : навч. посіб. / М. Й. Рутинський, О. В. Стецюк. — Київ : Знання, 2008. — 428 с.
95. Сало Я. М. Організація обслуговування населення на підприємствах харчування. Ресторанна справа : довід. офіціанта / Я. М. Сало. — Львів : Афіша, 2004. — 336 с.
96. Симочко Г. В. Організація туризму : навч.-метод. матеріали для лекційних занять / Г. В. Симочко. — Мукачево : МДУ, 2012. — 137 с.
97. Сільський відпочинок для неповносправних / Волошинський О., Каспрук І., Малинович Л., Сварник М. — Львів : Ліга-Прес, 2011. — 232 с.
98. Смаль І. В. Туристичні ресурси світу / І. В. Смаль. — Ніжин : Вид-во Ніжин. держ. ун-ту ім. М. Гоголя, 2010. — 336 с.
99. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності : підручник / Т. Г. Сокол ; за заг. ред. В. Ф. Орлова. — Київ : Грамота, 2006. — 264 с.
100. Теорія і практика організації активного відпочинку та туризму для неповносправних осіб / Волошинський О., Горбацько І., Мацелюх А., Сварник М. — Львів : Простір М, 2009. — 128 с.
101. Тимошенко Л. О. Спортивний туризм : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту : у 2 ч. / Тимошенко Л. О., Лабарткава К. В. — Львів : ЛДУФК, 2012. — Ч. 1. — 150 с.
102. Ткаченко Т. І. Сталій розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу : монографія / Т. І. Ткаченко. — Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. — 537 с.

103. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. / В. Л. Петранівський, М. Й. Рутинський ; за ред. Ф. Д. Заставного. — Київ : Знання, 2006. — 575 с.
104. Управління сучасним готельним комплексом : навч. посіб. / Г. Б. Мунін [та ін.] ; за ред. С. І. Дорогунцова. — Київ : Ліра-К, 2005. — 520 с.
105. Фастовець О. О. Організація транспортних подорожей і перевезень туристів : навч. посіб. / О. О. Фастовець. — Київ : Вид-во ФПУ, 2007. — 233 с.
106. Франчайзинг у готельно-ресторанному бізнесі : навч. посіб. / Г. Б. Мунін, Ю. О. Карягін, А. С. Артеменко, Ю. В. Кошиль. — Київ : Кондор, 2008. — 370 с.
107. Худоба В. Основи туризмознавства : навч.-метод. посіб. / Володимир Худоба, Валентина Лабарткава. — Львів : ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2021. — 136 с.
108. Чагайда І. М. Екскурсознавство : навч. посіб. / І. М. Чагайда, С. В. Грибакова. — Київ : Кондор, 2004. — 204 с.
109. Чорненька Н. В. Організація туристичної індустрії : навч. посіб. / Н. В. Чорненька. — Київ : Атіка, 2006. — 264 с.
110. Шибаніна О. В. Страхування: дивовижний світ страхування : навч. посіб. / О. В. Шибаніна, Г. М. Рябенко. — Миколаїв : МНАУ, 2019. — 225 с.
111. Шульгіна Л. М. Маркетинг підприємств туристичного бізнесу : монографія / Л. М. Шульгіна. — Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. — 597 с.
112. Barrows C. W. Introduction to management in the hospitality industry / Barrows C. W., Powers T. F., Reynolds D. E. — Hoboken, New Jersey : Wiley, 2012. — 720 p.
113. Dictionary of Travel, Tourism and Hospitality / ed. S. Medlik. — Saint Louis, Missouri : Butterworth-Heinemann., 1993 — 43 p.

114. Ferguson L. The United Nations world tourism organisation / Lucy Ferguson // *New Political Economy*. — 2007. — № 12.4. — P. 557–568.
115. Goeldner Ch. R. *Tourism: principles, practices, philosophies* / Ch. R. Goeldner, J. R. Brent Ritchie. — London : Wiley & Sons Press, 2005. — 205 p.
116. Mace R. L. *Accessible environments: Toward universal design* / R. L. Mace. — New York : Van Nostrand Reinhold, 1991. — 44 p.
117. *The history and development of caravels: a thesis by Schwarz G. R.* — May 2008. — 241 p.

Навчальне видання

Колектив авторів:

КУЧЕР Павло Вікторович,
НИКИГА Оксана Василівна,
ЛАБАРТКАВА Костянтин Володимирович,
ЦЕСЬЦІВ Діана Степанівна,
МОРОЗ Соломія Романівна

ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОДРОЖЕЙ

Навчально-методичний посібник

Випусковий редактор
Оксана БОРИС

Редактори
Єлизавета ЛУПІНІС, Наталія ВЕЛИЧКОВИЧ

Комп'ютерне верстання і дизайн **Степана ОСІНЧУКА**

Підписано до друку 12.09.2024. Формат 60×84/16.
Папір офсет. Гарнітура Tinos. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. 7,91. Обл. вид. арк. 5,41.
Наклад 100 прим. Зам. № 293.

**Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського**

Редакційно-видавничий відділ
79007, м. Львів, вул. Костюшка, 11
тел. +38 (032) 261-59-90
<http://www.ldufk.edu.ua/>
e-mail: redaktor@ldufk.edu.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
та книгорозповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 6963 від 5.11.2019 р.

Друк
ФОП ГНІДЬ Я. Б.
79069, Львівська обл., м. Львів,
вул. Шевченка, 352/34

